

ERZİNCAN AĞZINA ETİMOLOJİK BİR YAKLAŞIM: KARMA KELİMELER**Mehmet Cihat ÜSTÜN¹****ÖZET**

Bir dile ait olan sözcükler veya ekler ile başka bir dile ait sözcükler veya eklerin bir araya getirilmesi suretiyle karma kelimeler oluşturulmuştur. Karma kelimelere, sadece kendi sınırları içerisinde kalmayıp diğer uluslarla muhatap olmaya başlamış, başka uluslarla siyasî, kültürel, ekonomik ve teknik ilişkilerde bulunmuş milletlerin dillerinde rastlamak mümkündür. Standart Türkiye Türkçesi içerisinde karma kelime yapımını sıklıkla görmenin yanında Türkiye Türkçesi ağızlarında da tespit etmek mümkündür. Fakat ağızlarda bu tür kelimelerin uğradığı fonetik değişiklikler standart Türkiye Türkçesine göre oldukça fazladır. Karma kelime ile söz varlığı genişleyen Türkiye Türkçesi ağızlarından birisi de Erzincan ağzıdır. Bu çalışmada Erzincan ağzına ait sözcükler *kelime+Türkçe kelime*; *Türkçe kelime+yabancı kelime/sonek*; *yabancı kelime+Türkçe yapım eki* ve *yabancı eleman/önek+Türkçe kelime* esasına dayalı olarak incelenmiştir. İnceleme neticesinde karma kelimelerin Erzincan ağzındaki kullanımı, asıl yapısı, kökeni ve anlamı ayrıntılı olarak verilmeye ve karma kelime yapımının Erzincan ağzındaki işlev ve yaygınlığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Etimoloji, Karma kelimeler, Standart Türkiye Türkçesi, Türkiye Türkçesi ağızları, Erzincan ağzı.

AN ETYMOLOGICAL APPROACH TO ERZİNCAN DIALECT: MIXED WORDS**ABSTRACT**

Mixed words have been formed by combining words or suffixes belonging to a certain language and words or suffixes of another language. It is possible to encounter mixed words in the languages of the nations which have begun to deal with other nations in terms of political, cultural, economic and technical relations instead of keeping introverted in their borders. The formation of mixed word is often seen in standard Turkish, on the other hand, it is possible in Turkish dialects, but the phonetic change of these words due to the dialects is pretty much in comparison to Turkish. Erzincan dialect is one of the Turkish dialects which have an extensive vocabulary thanks to mixed words. In this study, the vocabulary of Erzincan dialect has been analyzed on the basis of *word+Turkish word*; *Turkish word+foreign word/suffix*; *foreign word+Turkish derivational affix and foreign element/prefix+Turkish word*. As a result of the study, the usage of mixed words; their structures, origins and meanings have been given in detail and the function and the prevalence of mixed word construction have been revealed in Erzincan dialect.

Keywords: Etymology, Mixed words, Standard Turkish, Turkish dialects, Erzincan dialect.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, e-posta: mehmetcihatustun@gmail.com

GİRİŞ

İnsanoğlu dünyaya gözünü açtığı andan itibaren çevresiyle etkileşim hâlinindedir. İnsanlar, kendileri için bir muhatap buldukları anda bu etkileşimi, iletişime dönüştürmeye gayret ederler. Bu çabanın arzulanan noktaya ulaşabilmesi için en büyük rolü ve sorumluluğu üstlenen varlık ise dildir. Dil, insanlara sosyal olma niteliği kazandırır ve başka hiçbir canlıda olmayan düşündüğünü ifade edebilme imkânını sunar. İnsanlar dili kullandıkça etkin, dili kullandıkça sosyal olabilme sınırlarını zorlarlar. Dil, insanların meramını aktarmak için kullandıkları bir vasıta ve bu vasıta insanın muktedir olduğu sınırları aştıktan sonra toplumun ortak malı haline gelir. O hâlde denilebilir ki, toplumun her bir ferdi diğer insanlarla ortak bir noktaya çeken ve onları sosyalleşme adına örgütleyen en büyük hareket mekanizması dildir.

Dil, kimsenin tekelinde olmayan toplumun ortak kullanım aracıdır. Toplumsal ilişki çerçevesinde dil, birtakım kaidelerle donatılır. Dili kullanma yetkisine sahip olan bireyler, dillerinin yasaları ve onlara sunduğu imkânlar çerçevesinde bazı tasarruflara giderler. Bu da dili başlangıç noktasından hâlihazırdaki durumuna gelinceye kadar bir değişimin ve gelişimin içinde olduğu fikrini bizlerde uyandırmış olur.

Dil, kendisine özgü oturmuş bir işleyişe sahiptir. Dil, doğal bir akış içerisinde hızlı değil; yavaş yavaş zenginleştirilirken; zamanla bazı sözcükler doğar, gelişir, zayıflar ve kullanılamaz hâle gelir. Güçlü olan sözcükler yaşayıp geçen zamanın etkisine karşı direnç gösterirken; zayıf olan sözcükler zaman içerisinde artık kullanılmazlar. Dildeki bu hareketlilik ve süreklilik, onun canlı varlık gibi düşünülmesine sebep olmuştur.² Dilin canlı bir varlığa benzetildiği görüşü 19. yüzyıl Alman dilcilerinden August Schleichner tarafından ortaya atılmış³ ve bu canlılık prensibi, dilin tanımını yaparken Muharrem Ergin'in kullandığı *dil, kendi içinde kanunları olan ve bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlıktır*⁴ ifadesine de yansımıştır.

Dil canlıdır; çünkü doğal bir işleyiş sistemine sahiptir. Bir zamanlar aktif olan kelime ya da ekler zaman içerisinde pasif olabilir ya da yerini başka bir kelime ya da eke bırakabilir.⁵ Bu noktadan hareketle denilebilir ki, dilin en önemli niteliklerinden birisi değişken olması ve kendisini zamanın şartlarına göre güncelleyebilmesidir. Bir devlet adamı, düşünür ve dilci olan W. Von Humboldt dil alanındaki gelişimin toplumda meydana gelen değişimler, kültür ve düşünce alanındaki gelişmelerle bağlantılı olduğunu vurgulamıştır.⁶

Dilin canlılık prensibi çerçevesinde Türk dilinin gelişim seyri takip edildiğinde, söz varlığı oranındaki gelişimin iki şekilde oluştuğu görülmektedir. Bunlardan birincisi farklı anlama sahip iki ayrı Türkçe kökenli kelimeyi yeni bir anlamı karşılamak üzere birleştirmek ve sınırlı sayıda bulunan köklerle sınırlı sayıda bulunan ekleri bir araya getirerek Türk dilinin kelime türetme prensipleri dâhilinde köke bağlı yeni anlama sahip sözcükler oluşturmaktır. Nihayetinde eklerin sahip olduğu bir işlev vardır ve bu işlevlerin aracılığıyla bir kökten yeni anlama sahip başka kelimeler üretilir.

Biçimbirimler diye adlandırdığımız bu kök ve ekler dilde anlamlı en küçük yapı unsurlarıdır. Bu biçimbirimler sözlüksel ve dilbilgisel olarak iki kısımda incelenebilir. Sözlüksel biçimbirimler tek başlarına bir anlam taşıyıp bağımsız kullanılabilirken; dilbilgisel biçimbirimler tek başlarına anlam niteliği taşımadığı gibi bağımsız olarak kullanılma özelliğine

² Oğuzkan, Ali (2001). *Örneklerle Türkçe ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara: MEB Yayınları, s. 8

³ Göker, Osman (2001). *Uygulamalı Türkçe Bilgileri*, C. I, Ankara: MEB Yayınları, s. 22

⁴ Ergin, Muharrem (2001). *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Yayınları, s. 7

⁵ Üstün, Mehmet Cihat (2018). *Diliçi Çeviri Bağlamında Kenzü'r-Redâ [İnceleme-Çeviriyazı-Diliçi Çeviri-Dizin]*, Ankara: Gece Kitaplığı, s. 39

⁶ İmer, Kâmile (1990). *Dil ve Toplum*, Ankara: Gündoğan Yayınları, s. 9

de sahip değildir. Ortak dil literatüründe sözlüksel biçimbirimler *monem*; dilbilgisel biçimbirimler ise *morfem* şeklinde ifade edilmektedir.⁷ Bununla birlikte Oya Adalı, tek başına kullanılan ve anlam niteliğine sahip olan sözlüksel biçimbirimleri ekleme işlemi sırasında ön kısımda bulunduğu için *öncül*; bağımsız kullanılma niteliği olmayan ve tek başına herhangi bir anlam özelliği bulunmayan dilbilgisel biçimbirimleri ise ekleme esnasında art kısımda kaldığı için *ardıl* şeklinde isimlendirmektedir.⁸

İkincisi ise köklü bir tarihî geçmişe sahip olan Türkler gerek ticarî gerekse kültürel ilişkide bulunduğu milletlerin dillerine ilgisiz kalmamıştır. Bugün Türklerin ilişki kurduğu ulusların dilleri incelendiğinde on binin üzerinde Türkçe kelimenin bu dillere geçtiği görülmektedir. Türkçe, kültürel ve ticarî ilişkiler neticesinde kendisiyle bağlantı içinde olan uluslara kelime verdiği gibi onların dilinden de kelime alma yoluna gitmiştir.⁹ Tarihî süreç içerisinde Türklerle ilişki kurmuş ulusların dillerine ait kelimeler Türkçenin ses yapısına uydurulmak suretiyle dilimize girmiştir. Bu iki durum içerisinde Türk diline giren yabancı kökenli kelimeler üzerine yoğunlaşacak olursak şu istatistikî sonuçlarla karşılaşmış oluruz.¹⁰

Türklerin ilk yazılı belgelerini ihtiva eden Köktürk dönemine bakıldığında kökeni bilinmeyen bazı özel adlar ve unvan adları dikkate alınmazsa Költigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk yazıtlarının söz varlığında yabancı kelimelerin oranı neredeyse % 1'in altındadır.¹¹

Hint-Avrupa dillerinin cümle yapısı ile ilk defa karşılaşılana¹² ve daha çok dinî metinlerin tercümesi üzerine kurulu bir yazın faaliyetine sahip olan Uygur döneminde Türkçeye girmiş yabancı kelimelerin Köktürkçeden oldukça fazla olması beklenirken dinî içerikli metinler dikkate alınmadığında yabancı kelimelerin oranı %2 ile %12 arasında değişmektedir.

Uygur Türkçesi için görülen tavan %12'lik oran, Karahanlılar dönemi için Kutadgu Bilig referans alındığında şaşırtıcı bir şekilde %1,9'a kadar gerilemiştir. Bu dönemin Türkçesi Kutadgu Bilig merkezinde incelenirse Uygur metinlerine göre daha arı olduğu görülmekle birlikte ilk defa 100 Arapça; 20 Farsça kelimenin de Türk diline girdiği tespit edilebilir.¹³ Bunun yanında iki yüzyıl sonra yazılan Atabetü'l-Hakâyık adlı eserde bu oranı %20 ile %26 civarında görmekteyiz.

Yabancı kelimelerin dilimize girişi açısından Kuzey Türkçesi incelendiğinde Codex Cumanicus'tan hareketle %10 ile %15 arasında; Batı Türkçesi 15. Yüzyıla kadar %13 ile %28; 16. yüzyıldan Tanzimat dönemine kadar %41 ile %65 arasında değişmektedir.

Tanzimat dönemi ve onu izleyen döneme bakacak olursak bu oranın Şemsettin Sami'nin eserlerinde %64 ile en üst seviyede; Ziya Gökalp'in eserlerinde %55 ile en alt seviyede olduğu tespit edilebilir. Dil devriminin başlangıcında, gazete dili açısından bakıldığında dilimizde kullanılan yabancı kelimelerin oranı % 60 dolayında iken; 1965'te bu sayı %43'e ve bugün neredeyse % 25'e kadar düşmüştür.

⁷ İmer, Kâmile (1990). *Dil ve Toplum*, s. 96-97

⁸ Adalı, Oya (2004). *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, İstanbul: Papatya Bilim Yayınevi, s. 97

⁹ Vural, Hanifi; Böler, Tuncay (2008). "Türkçe Sözlük (TDK)'ten Hareketle 1944'ten 2005'e Dilimizdeki Batı Kökenli Sözcükler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S: 36, s. 62

¹⁰ Aksan, Doğan (1977), "Köktürkçeden Bugüne Türkçede Ödünçlemeler Üzerine Bir Sözcük İstatistiği Araştırması", *Türk Dili*, S: 313, s. 345-346.

¹¹ Eski Türk Yazıtlarında yabancı kökenli kelimeler için bk. Ölmez, Mehmet (1995). "Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (1)", *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 5, ss. 227-229, Ölmez, Mehmet (1997). "Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (2)", *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 7, ss. 175-186, Ölmez, Mehmet (1999). "Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (3)", *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 9, ss. 59-65

¹² Akar, Ali (2006). *Türk Dili Tarihi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, s. 112

¹³ Bozkurt, Fuat (2005). *Türklerin Dili*, İstanbul: Kapı Yayınları, s. 188

İlk yazılı metinlerden itibaren takip edilecek olursa Türk dilinin söz varlığının zaman içerisinde gittikçe geliştiği görülmektedir. Bu gelişim, yukarıda da izah ettiğimiz gibi, sözcüğün anlamlı en küçük yapı birimine getirilen bazı eklerle yeni anlama sahip kelimeler üretmekle gerçekleştirilmesinin yanı sıra sosyal, kültürel, siyasi vs. sebeplerden ötürü ilişki kurulmuş olan ulusların dillerinden bazı kelimelerin Türk dilinin ses ve yapı nitelikleri dikkate alınarak dilimize aktarılmasıyla sağlanmıştır.

Türk dilinin söz varlığını geliştirmenin bir başka yolu ise bu iki yöntemin birbiriyle bütünleştirilmesinden hâsıl olmuştur. Bu şekilde oluşturulmuş kelimelere *karma kelime* denilmektedir. Yani bir dile ait olan sözcükler veya ekler ile başka bir dile ait sözcükler veya eklerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş kelimelerdir. *Karma kelimeler* diye adlandırdığımız bu göstergelere sadece kendi sınırları içerisinde kalmayıp diğer uluslarla muhatap olmaya başlamış, başka uluslarla siyasi, kültürel, ekonomik, teknik ilişkilerde bulunmuş milletlerin dillerinde rastlamak mümkündür.¹⁴ Bunun dışında kendi çizgisini aşamayan toplumların dillerinde bu şekilde oluşmuş kelime ve kelime yapıları görülmez.

Türkiye Türkçesi ekseninde inceleyecek olursak karma kelime yapımı şu dört şekilde oluşmaktadır:¹⁵

- **Yabancı kelime + Türkçe kelime:** “hoş+görü” (Farsça+Türkçe)
- **Türkçe kelime + yabancı kelime/son ek:** “baş+hostes” (Türkçe+İngilizce), deprem+zede (Türkçe+Farsça)
- **Yabancı kelime + Türkçe ek:** “tekrar+la-” (Arapça+Türkçe)
- **Yabancı eleman/önek + Türkçe kelime:** “tele+kulak” (İngilizce+Türkçe)

Aktarılan bu bilgilerden sonra, Türk dili üzerine etimolojik¹⁶ bir araştırma yapmak için sadece Türkçe bilmenin yeterli olmayacağı açık bir gerçektir. Türk dilinin yanında Türklerin tarih boyunca dilsel ve kültürel anlamda ilişki kurdukları ulusların dillerini, bu dillerin fonetik ve morfolojik niteliklerini de iyi bilmek gerekir. Bugün herhangi bir Türkçe sözcüğün şeklini ve anlam niteliğini keşfetmek isteyen bir kişi Türk dilinin diğer lehçelerini, lehçelerin içinde şekillenen ağız farklılıklarını hatta Türkçenin tarih boyunca ilişki içinde bulunduğu başta Moğolca olmak üzere Mançu-Tunguzca, Slavca, Arap ve Fars dilleri ve batı dillerini incelemek zorundadır.¹⁷ Zira bu dillerden ya da Türkçenin kendi içinde şekillenen ağız niteliklerinden oluşan çok sayıda kelime mevcuttur. Bu kelimelerin bir kısmı standart Türkiye Türkçesinin ses ve yapı niteliğine uyum sağlamışken, bir kısmı da Türkiye Türkçesi ağızlarının ses ve yapı niteliklerine göre teşekkül etmiştir.

Karma kelime yapımını standart Türkiye Türkçesi içerisinde izahına çalıştığımız sistem dâhilinde görmenin yanında Türkiye Türkçesi ağızlarında da müşahade etmek mümkündür. Fakat Türkiye Türkçesi ağızlarında bu tür kelimeleri tespit etmek uğradıkları fonetik ve morfolojik değişimler nedeniyle standart Türkiye Türkçesine göre zordur.

¹⁴ Gözütok, Avni (2008). “Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler”, *Atatürk Üniversitesi Türkçat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S: 36, s. 20

¹⁵ Gözütok, Avni (2008). “Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler”, s. 20

¹⁶ Erzincan ağızına dönük etimolojik bir inceleme yaptığımız bu çalışmamızda birçok kelimenin kökeni için “Tietze, Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati*, C. I-II-III-IV, İstanbul: Simurg Yayınları” ve “Nişanyan, Sevan (2012). *Sözlerin Soyağacı*, İstanbul: Everest Yayınları, ss. 773” adlı eserlerin muhtelif madde başlarından yararlanılmıştır.

¹⁷ Stachowski, Marek (2011). *Etimoloji*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. VII (Önsöz)

Karma kelime ile söz varlığı genişleyen Türkiye Türkçesi ağızlarından birisi de Erzincan ağzıdır. Erzincan ağzının kökeni Türkiye Türkçesi içerisinde Doğu Grubu Ağızlarına dayanmaktadır. Coğrafi konumu dikkate alındığında Erzincan ve Erzincan ağzı için doğunun batıya açılan kapısı demek pek de yanlış bir tabir olmaz. Bu coğrafi niteliğin yöre ve yörenin diyalektiğine bir geçiş bölgesi niteliği kattığı da ayrıca dikkate değer bir durumdur. Zira Erzincan yöresi, birçok geçit ve boğazlarla Doğu Anadolu ağızlarını İç Anadolu'ya bağlayan bir özellik göstermektedir. Kars, Erzurum Yaylaları ile başlayıp, Sivas yönünde uzayarak, Malatya yönüne sarkan Erzincan ili diyalektolojik konum başta olmak üzere tam bir geçiş bölgesi karakteri taşımaktadır.¹⁸

Her ne kadar bir geçiş bölgesi niteliği ortaya koysa da bu durum Erzincan yöresine ait özgün bir diyalektin olmadığı anlamına gelmez. Erzincan yöresine ait ağız nitelikleri onu diğer ağızlardan farklı bir söyleyiş kimliğine kavuşturur. Erzincan ağzı Türkiye'nin diğer coğrafi bölgelerinden ve hatta komşu illerden ayrı bir özellik arz eder. Bununla birlikte Doğu grubu içerisinde bulunması sebebiyle bu grubun diğer diyalektleriyle benzeşen ses ve yapı niteliklerine sahiptir. Nitekim ulaşım, ticarî ve ekonomik etkenler ağız benzerliklerinin oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir.

Buna mukabil Erzincan'da dar bir coğrafi bölgede ilçeleri ve köyleri arasında bir söyleyiş farklılığı da göze çarpmaktadır. Şöyle ki, Kemah ile Refahiye veya Kemaliye, Tercan ile Çayırılı arasında söyleyiş farkları mevcuttur. Bunu daha özele indirmek gerekirse Merkez ilçedeki köyler arasında bile az da olsa bazı söyleyiş farklılıkları görülebilir.¹⁹ Bu nedenle de çok sayıda alt-ağız gruplarına rastlanması mümkün olmuştur. Erzincan ağzı söyleyiş niteliklerine göre üç ana-ağız, altı ağız, altı alt-ağız grubuna ayrılmıştır.²⁰

Erzincan ağzı, Doğu Ağız Grubu²¹ içerisinde oluşmuş dört alt ağız grubu içerisinde, Erzincan Merkez, Tercan, Çayırılı, Kemah, Refahiye ilçeleri II. grupta; Kemaliye, İliç ilçeleri IV. grupta yer bulmaktadır.²²

Bulunduğu coğrafi konum nedeniyle geçiş bölgesi niteliğine sahip olması, kendi içerisinde ana-ağız, ağız ve alt ağız gibi katmanlara ayrılması ve Doğu Ağız Grubu içerisinde II. ve IV. grupta²³ yer alması dikkate alınırca Erzincan Ağzının zengin bir söz varlığından bahsetmek mümkündür.²⁴

Şüphesiz bu söz varlığının meydana gelmesi üç şekilde teşekkül etmiştir. Birincisi Türkçenin eklemeli dil niteliğinden hareketle Türkçe köklere getirilen Türkçe eklerle yapılan kelimelerdir. İkincisi geçiş bölgesi olması hasebiyle ulaşım, ticaret, kültür ve komşuluk ilişkileri sebebiyle bölgeye etki eden uluslardan alınan yabancı kelimelerin ses ve yapı itibariyle bölgenin ağız niteliklerine uydurulmasıdır. Üçüncüsü ise yukarıda sistemini açıklamış olduğumuz şekilde karma kelime yapımıdır.

¹⁸ Sağır, Mukim (1995). *Erzincan ve Yöresi Ağızları: İnceleme-Metinler-Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları, s. 6

¹⁹ Çankaya, Metin; Temiz, Mustafa (1995). *Erzincan Ağzı ve Örneklemeler*, Ankara: ERTEM Yayınları, s. 10

²⁰ Erzincan ağzının ağız özelliklerine göre tasnifi için bk. Sağır, Mukim (1995). *Erzincan ve Yöresi Ağızları: İnceleme-Metinler-Sözlük*, s. 7

²¹ Ahmet Bican Ercilasun'un "Doğu Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması" adlı makalesi sınıflandırma çalışmalarında önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır. Bk. Ercilasun, Ahmet Bican (1985). *Doğu Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TKA, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu Hatırasına Armağan, Ankara, s. 219-223

²² Karahan, Leyla (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK Yayınları, s. 58

²³ Buran, Ahmet (2011). "Türkiye Türkçesinin Ağızları Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1 Winter, s. 43-45

²⁴ Üstün, Mehmet Cihat (2008). *Erzincan (Merkez) Ağzının Sesbilgisi ve Söz Varlığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 46-47

Biz bu çalışmamızda Türk dili genelinde söz varlığını oluşturmada önemli bir işleve sahip olan ve Erzincan ağızı özelinde yöreye ait karma kelimeleri, Avni Gözütok'un *Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler*²⁵ adlı çalışmasında kurmuş olduğu sistemi dikkate alarak incelemeye gayret ettik. Erzincan ağızında yer alan karma kelimelerin²⁶ durumunu şu şekilde tasnif ve izah etmek mümkündür:

1. Yabancı kelime + Türkçe kelime

Bu bölüm, herhangi bir yabancı dilden²⁷ fonetik açıdan Türkçeye uyum sağlamak suretiyle Türkçeye girmiş yabancı kökenli kelime ile köken bakımından Türkçe olan bir kelimenin birleşmesi şeklinde oluşan sözcükleri içermektedir.

Kelimenin	Asıl Yapısı	Kökeni	Anlamı
Erzincan Ağızındaki Kullanımı			
Bazörtesi	<i>Bāzār+ertesî</i>	Far.+T.	Pazartesi, pazar ile salı arasındaki gün
Cingudur	<i>Cinn+kudur</i>	Ar.+T.	Sinirli, asabi
Cümörtesi	<i>Cum'a+ertesî</i>	Ar.+T.	Cumartesi, cuma ile pazar arasındaki gün
Ebdesbozan	<i>Abdest+bozan</i>	Far.+T.	Cinsel organdan gelen yapışkan ve şeffaf sıvı
Eşgolsun	<i>'Aşk+olsun</i>	Ar.+T.	Aferin sözünden daha güçlü olarak bir davranışın çok beğenildiğini bildirir
Gafagol	<i>Ḳafā+kol</i>	Ar.+T.	Güreşte bir oyun
Gahrol-	<i>Ḳahr+ol-</i>	Ar.+T.	Çok üzülme içlenme
Gaybet-	<i>Ḡayb+et-</i>	Ar.+T.	1. Yitirmek 2. Yenik düşmek
Gaydet-	<i>Ḳayd+et-</i>	Ar.+T.	Herhangi bir bilgiyi bir yere yazmak, not etmek
Golobaş	<i>Gollo+baş</i>	Erm. ²⁸ +T.	İri baş, kafası büyük
Gülgez	<i>Gül+gez</i>	Far.+T.	Gülbahçesi
Halgevi	<i>Ḥalk+evi</i>	Ar.+T.	Halk evleri kuruluşunun görev yaptığı yapı
Heşbiri	<i>Hîç+biri</i>	Far.+T.	Olumsuz cümlelerde bir tanesi bile anlamında kullanılır.
Hessetmek	<i>Ḥiss+etmek</i>	Ar.+T.	Fiziksel bir uyarıyı duymak, sezme, farkına varmak

²⁵ Gözütok, Avni (2008). "Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S: 36, ss. 17-22

²⁶ Erzincan ağızındaki karma kelimeler ve bu kelimelerin anlamları "Tombul, Metin (2007) *Örneklerle Açıklamalı Erzincan Dil Sözlüğü*, Erzincan: Erzincan Belediyesi Yayınları, ss.637" adlı eserin muhtelif madde başlarından alınmıştır.

²⁷ Yabancı kelimelerin kökeni için ilgili dillerin sözlüklerine, özellikle batıdan Türkçeye geçmiş olan kelimelerin kökeni için "Türk Dil Kurumu (2015). *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları, ss.1639" adlı esere müracaat edilmiştir.

²⁸ Erzincan ağızına Ermeni dilinden girmiş kelimelerin tespiti için "Dankoff, Robert (1995). *Armenian Loanwords in Turkish*, Wiesbaden: Harrassowitz, ss. 217" ve Menz, Astrid (2009). "Erzurum Ağızında Ermenice Ödünç Sözcükler", *Türk Dili Araştırmaları*, C. 19, İstanbul, ss. 89-106" adlı eserlerin muhtelif sayfalarında geçen kelimelerden alıntı yapılmıştır.

Hökmetmek	<i>Hük̄m+etmek</i>	Ar.+T.	Egemenliği altında bulundurmak
Halburüstü	<i>Ġirbāl/Ġirbīl+üstü</i>	Ar.+T.	Seçkin, diğerlerine göre sivrilmiş
Kepcegulağ	<i>Kafça+kulkak</i>	Far.+T.	Kocaman ve öne doğru kulakları olan
Kordüğüm	<i>Kūr+düğüm</i>	Far.+T.	1. Çözilemeyen, ilmiksiz düğüm 2. Çözülmesi hemen hemen imkânsız olan sorun
Korebe	<i>Kūr+ebe</i>	Far.+T.	Gözleri bağlı olan ebenin, oyuna katılan öteki çocukları yakalamaya çalıştığı çocuk oyunu
Kös dinnemek	<i>Kūs+dinlemek</i>	Far.+T.	İşlediği bir suç veya yaptığı hata nedeniyle kendisine söylenen ağır söz ve hakaretleri başı önüne eğik, ses çıkarmadan dinlemek
Kuçige gétmek	<i>Kuçik+e gétmek</i>	Erm.+T.	Dut ağaçları baharda meyvesini verip bitirerek sıcaklarda meyveye ara verir, yaz sonunda tekrar bir miktar daha meyve verir. Bu meyvesiz geçen ara döneme <i>kuçige gét</i> di denir
Löllöz	<i>Lölük+öz</i>	Erm.+T.	Cansız, fersiz, zayıf
Mıhşışdılığ	<i>Mih+şıçtılık</i>	Far.+T.	Cimrilik
Nağletmek	<i>Nağl+etmek</i>	Ar.+T.	1. Bir yerden başka bir yere taşımak 2. Gördüğü ya da duyduğu bir olayı başkalarına anlatmak
Nağşetmek	<i>Nağş+etmek</i>	Ar.+T.	Süslemek, bezemek, işlemek
Parampirtik	<i>Pāre+m+pürtük</i>	Far.+T.	İyice yıpranmış, yırtılıp parçalanarak dağılmış giysi ya da eşya
Şekerbaşı	<i>Şakar+başı</i>	Far.+T.	Düğünden sonra kız tarafının erkek evine götürdüğü hediye
Tamtakır	<i>Tamm+takır</i>	Ar.+T.	İçinde bulunması gereken şeylerden hiçbiri bulunmayan
Tellidüdük	<i>T'el+li+düdük</i>	Erm.+T.+T.	Duyulmaması gereken olayları her önüne gelene anlatan
Tohumdavarı	<i>Tuğm+davarı</i>	Far.+T.	Düğünde, Çarşamba günü oğlan evinden herkesin görmesi için sergilenmek üzere kız evine götürülen her türlü eşya, giysi, kap kaçak
Uzdabaşı	<i>Ustā+başı</i>	Far.+T.	Ustaların başında olan ve onların çalışmalarını denetleyen uzman
Zeytunyağı	<i>Zeytūn+yağı</i>	Ar.+T.	Zeytinden elde edilen yağ
Zırzop	<i>Zūr+zıp[ır]</i>	Far.+T.	Deli, aklına gelen her şeyi yapan, gereksiz yerde gereksiz işler yapan

2. Türkçe Kelime + Yabancı Kelime/Sonek:

Bu bölüm, köken bakımından Türkçe olan bir kelime ile herhangi bir yabancı dilden fonetik açıdan Türkçeye uyum sağlamak suretiyle Türkçeye girmiş yabancı kökenli kelimenin birleşmesi şeklinde oluşan sözcükleri içermektedir.

Kelimenin	Asıl Yapısı	Kökeni	Anlamı
Erzincan Ağzındaki Kullanımı			
Abéy	<i>Ağa+beg</i>	Moğ.+T.	Abi, ağabey
Ağciger	<i>Ak+cīgar</i>	T.+Far.	Göğüste sağlı ve sollu bulunan ve solunum sisteminin temeli olan organ
Ağçar	<i>Ak+çādar</i>	T.+Far.	Çarşaf ya da ehram yerine kullanılan beyaz giysi
Aşhana	<i>Aş+hāne</i>	T.+Far.	1. Büyük yemek kabı. 2. Aş evi
Basbatal	<i>Bas²⁹+baṭṭāl</i>	T.+Ar.	1. Çok büyük, koskocaman 2. Erişkin büyük adam
Başefendi	<i>Baş+avthēndis</i>	T.+Yun.	Devlet dairelerinde kıdemli memur
Bayrahdar	<i>Bayrak+dār</i>	T.+Far.	Bayrağı taşıyan kimse
Begemi	<i>Bey+‘ammī</i>	T.+Ar.	1. Babanın kardeşine duyulan saygı nedeniyle yapılan hitap. 2. Yörede saygınlığı olan kimselere küçüklerin hitabı
Bi dafan	<i>Bir+def‘a+n</i>	T.+Ar.+T.	1. Bir kez. 2. Önce, öncelikle. 3. Aslında, doğrusu, doğrusunu söylemek gerekirse
Bi kellem/n	<i>Bir+kerre+m/n</i>	T.+Ar.+T.	1. Olupbitti anlatan cümlelere katılır “aslında”, “doğrusu” gibi anlamlar içerir. 2. “İlk önce, hele” anlamında da kullanılır.
Bitevür	<i>Bir+ṭavr</i>	T.+Ar.	Alışılmışın dışında, değişik, farklı, tuhaf
Cılhenk	<i>Cilk+vank</i>	T.+Erm.	Sıvı çamur, bataklık
Çaırkeyif	<i>Çakır+keyf</i>	T.+Ar.	Yarı sarhoş
Dabanvay	<i>Taban+way</i>	T.+İng.	Herhangi bir yere yürüyerek gitme
Dörtcaar	<i>Dört+çahār</i>	T.+Far.	Kıç, göt
Ecinni	<i>E+cin+li</i>	T.+Ar.+T.	Cin
Elduvan	<i>El+[das]tuvān</i>	T.+Far.	Elleri dış etkenlerden korumak için giyilen kumaş.
Emekdar	<i>Emek+dār</i>	T.+Far.	Bir görevde uzun süre kalıp o işe emeği geçmiş olan kimse
Erişde	<i>E+rişte</i>	T.+Far.	Kesilmiş, kurutulmuş hamur, ev makarnası
Garaciger	<i>Kara+cīgar</i>	T.+Far.	Karın boşluğunun sağında bulunan öd salgılayan, şeker depolayan iri ve kahverengi organ
Gayınbilader	<i>Kayın+birader</i>	T.+Far.	Karı veya kocaya göre birbirinin erkek kardeşi
Gédişat	<i>Gidiş+aṭ</i>	T.+Ar.	Olayların durumu, işlerin gelişme biçimi
Getbeget	<i>Git+be+git</i>	T.+Far.+T.	Gittikçe, zaman gittikçe, günden güne

²⁹ Bas ifadesi kelime değil büyük, iri, kocaman anlamına gelen *battal* kelimesinin pekiştirmek için kullanılan bir ön hecedir.

Guşhana	<i>Kuş+hāne</i>	T.+Far.	Büyük tencere
Guşlokumu	<i>Kuş+luqma</i>	T.+Ar.	Yumurta, un ve şekerle yapılan bir tür kurabiye
Haniya	<i>Kanı+yā</i>	T.+Far.	Hani nerede kaldı
Hopbidik	<i>[H]op+bıdig/bızdig</i>	T.+Erm.	Hercaî, uçarı, akli havada, yarım akıllı
Mangafa	<i>Manğ+kaḫā</i>	T.+Ar.	Geri zekâlı, aptal
Mæfetmek Mæfetmek	<i>Maḫv+etmek</i>	T.+Ar.	Bozup işe yaramaz duruma getirmek, bozulup yararsız duruma gelmek
Nağatten	<i>Ne+kadar+ın</i>	T.+Ar.+T.	Ne kadar
Oğatten	<i>O+kadar+ın</i>	T.+Ar.+T.	O kadar
Salahana	<i>Salak+āne</i>	T.+Far.	1. Başıboş, sahipsiz 2. İşsiz, güçsüz, avare dolaşan
Sancaḫdar	<i>Sancak+dār</i>	T.+Far.	Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrağı taşıyan kimse
Sarmakılof	<i>Sarma+k'lof</i>	T.+Erm.	Birbirini çok özlemiş kişilerin muhabbetle birbirlerine sarılıp kucaklaşmaları hali
Sıḫmaköfde	<i>Sıkma+köfte</i>	T.+Far.	Kıyılmış etten yapılarak avuç içinde sıkılıp şekillendirilen köfte
Südlüşeker	<i>Sütlü+şakar</i>	T.+Far.	İçine süt katılarak yapılan sert şeker
Tepteze	<i>Tap+tāze</i>	T.+Far.	Oldukça taze
Tikimhana	<i>Dikim+hāne</i>	T.+Far.	Dikimevi
Tombul toşik	<i>Tombul+t'sik</i>	T.+Erm.	[Bebekler ve kadınlar için söylenir.] Şişman, kilolu, etine dolgun
Verimdar	<i>Verim+dār</i>	T.+Far.	1. Verme eğilimli, vermeye razı, gönüllü 2. [İnekler için] sütü bol, bol süt verme görünümünde, soyca sütü bol, verimli
Yalovuzbağ	<i>Yalnız+bāğ</i>	T.+Far.	Erzincan'ın merkezine bağlı şehrin batı kısmında bulunan bir belde
Yataḫhana	<i>Yatak+hāne</i>	T.+Far.	1. Okul, fabrika gibi kalabalık yerlerde yatakların bulunduğu yer 2. Yatılı okullarda yatılan yer
Yazıhana	<i>Yazı+hāne</i>	T.+Far.	Danışma işlerinin yürütüldüğü iş yeri, büro, ofis
Yüzbar	<i>Yüz+bār</i>	T.+Far.	Yüzleşme

3. Yabancı Kelime + Türkçe Ek:

Bu bölüm herhangi bir yabancı dilden fonetik açıdan Türkçeye uyum sağlamak suretiyle Türkçeye girmiş yabancı kökenli kelimelere genellikle +CA, +CI/+CU, +Cik/+Cuk, +II/+IU, +Iik/+Iuk isimden isim yapım ekleri ile +IA, +IAn, +Iaş isim kökten fiil yapan eklerini getirmek suretiyle türetilen sözcükleri içermektedir. Erzincan ağzında görülen karma kelimelerin işlevsel açıdan oluşum biçimi en fazla bu kategoride tespit edilmiştir.

Kelimenin	Erzincan	Asıl Yapısı	Kökeni	Anlamı
-----------	----------	-------------	--------	--------

Ağızdaki Kullanımı			
Abdallıh	<i>Abdal+lık</i>	Ar.+T.	Aptal olma durumu veya aptalca iş
Abuğatlıh	<i>Avvocato+lık</i>	İt.+T.	Avukat mesleği, dava vekilliği
Acantalıh	<i>Agente+lık</i>	İt.+T.	Şube, acente kuruluşu
Acarı	<i>A'car+ı</i>	Ar.+T.	Yeni, taze, yıpranmamış
Adalalı	<i>'Ađale+lı</i>	Ar.+T.	Kaslı, kasları gelişmiş
Adamağullı	<i>Ādem+ 'aql+lı</i>	Ar.+Ar.+T.	Gereğinden çok, iyice
Adamcuğaz	<i>'Adem+cağız</i>	Ar.+T.	Kendisine karşı sevgi ve acıma duyulan adam
Ağbunnuh	<i>Ağb/Albun+luk</i>	Erm.+T.	Gübrelik, hayvan pisliklerinin biriktirildiği yer
Alafdarlıh	<i>'Alef+dār+lık</i>	Ar.+F.+T.	Hububat alıp satma işi
Alamancı	<i>Allemand+cı</i>	Fr.+T.	Almanya'da çalışıp hayatlarını orada sürdürün Türkler
Alatirikci	<i>Electric+ci</i>	İng.+T.	Elektrik işleri yapan usta
Allahaısmarla ³⁰	<i>Allah+a+siparden+la</i>	Ar.+T.+F.+T.	Bir yerden ayrılıp gidenlerin geride kalanlara söylediği iyi dilek sözü
Anağdarcılıh	<i>Anixtēri+cılık</i>	Yun.+T.	Anahtar yapıp satma işi
Andavallı	<i>Andavel+lı</i>	Rum.+T.	Ahmak, aptal, beceriksiz
Antiremanı	<i>Entrainement+lı</i>	Fr.+T.	İdmanlı, gerekli oranda çalışmış
Arşınna-	<i>Arişn+la-</i>	Far.+T.	Bir yerde amaçsız olarak büyük adımlarla dolaşmak
Asdarlıh	<i>Āster+lık</i>	Far.+T.	Giyecek, perde, çanta, ayakkabı gibi şeylerde kumaşın iç tarafına geçirilen ince kat
Asılım	<i>Asl+ım</i>	Ar.+T.	Gerçeklik, esas, hakikat
Aşğarlan-	<i>Aşkar+lan-</i>	Ar.+T.	Fazla kirlenme ve uzun süre yıkanmaktan dolayı oluşan sarı renk
Ataşlan	<i>Ātarş+lan-</i>	Far.+T.	Vücut ısısı artmak, hastalanmak
Ateşlim	<i>Ātarş+li+m</i>	Far.+T.+T.	İki takım halinde ve belli bir noktadan "ateş almak" suretiyle oynanan araçsız koşma ve yakalamaya dayanan bir çocuk oyunu
Avaralıh	<i>Āvāre+lık</i>	Far.+T.	Başboşluk, aylıklık
Ayarsuzluh	<i>'İyār+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Ayarsız olma durumu
Bademcük	<i>Bādām+cik</i>	Far.+T.	Boğazın iki yanında birer tane bulunan badem biçimindeki organ
Bağbalan-	<i>Vebā+lan-</i>	Ar.+T.	Argoda yemek yemek
Bahalı	<i>Bahā+lı</i>	Far.+T.	Fiyatı değerinin üstünde olan
Bahalıcı	<i>Bahā+lı+cı</i>	Far.+T.+T.	Pahalı mal satan esnaf

³⁰ *Ismarla-* fiilinin kökeni için bk. Köktekin, Kâzım (2007). "Ismarla- Fiili Üzerine", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 22-Güz, Konya, s. 121-127

Bahçalı	<i>Bāğ+ça+lı</i>	Far.+T.+T.	Bahçesi olan
Bahçıvannıh	<i>Bāğ+ça+vān+lık</i>	Far.+T.+F.+T.	Bahçe işleriyle uğraşma
Bahdıyarlıh	<i>Baht-yār+lık</i>	Far.+T.	Mutluluk, saadet
Barabarı	<i>Berāber+ı</i>	Far.+T.	Büyükliğünde, kadar
Barabarında	<i>Berāber+ı+n+da</i>	Far.+T.+T.	Yanında, birlikte
Barlan-	<i>Bār+lan-</i>	Far.+T.	Hastalık nedeniyle dilin pas tutması
Bazarcılıh	<i>Bāzār+cı+lık</i>	Far.+T.+T.	Pazarda mal satma işi
Bazarlıhçı	<i>Bāzār+lık+cı</i>	Far.+T.+T.	Pazarlık yapmayı seven kimse
Bazlama	<i>Māza+la+ma</i>	Yun.+T.+T.	Mayasız hamurdan yapılan ekmek
Bezazlıh	<i>Bezzāz+lık</i>	Ar.+T.	Kumaş satma işi, manifaturacılık
Bilatçı	<i>Billette+cı</i>	Fr.+T.	Biletçi
Cağlıh	<i>Cağ+lık</i>	Erm.+T.	Bahçe çiti olarak kullanılan tahta perde
Cahallıh	<i>Cāhil+lık</i>	Ar.+T.	Cahil olma durumu, bilgisizlik
Cannılıh	<i>Cān+lı+lık</i>	Far.+T.+T.	Canlı olma durumu
Cansuzluh	<i>Cān+sız+lık</i>	Far.+T.+T.	Cansız olma durumu, hareketsizlik
Cavra-	<i>Cevr+a-</i>	Ar.+T.	Çabalamak, gayret göstermek
Cebelleş-	<i>Cadal+leş-</i>	Ar.+T.	Uğraşmak, çekişmek, tartışmak, müca- dele etmek
Cehezlik	<i>Cihāz+lık</i>	Ar.+T.	Evlenecek kızların çeyiz olarak götürebileceği eşyalar
Cephanalıh	<i>Caba+hāne+lık</i>	Moğ.+Far.+T.	Cephanenin saklandığı kapalı ve korunaklı yer
Cevüzlü	<i>Cavz+lı</i>	Ar.+T.	İçine ceviz katılmış olan
Cıffitli	<i>Cehūd+lık</i>	Far.+T.	Hilekârlık, düzenbazlık
Cıgaralıh	<i>Cigare+lık</i>	Fr.+T.	Sigara konulan kap
Cırbıtlı	<i>Čipr+lı</i>	Erm.+T.	Gözleri çapaklı olan
Cingenneş-	<i>Čingāne+leş</i>	Far.+T.	Cimrice davranışlarda bulunmak, iyice cimrileşmek
Cirahatlan-	<i>Cerāhat+lan-</i>	Ar.+T.	İrin toplamak
Cofcoflu	<i>Cāfcāf+lı</i>	Far.+T.	Gösterişli, şatafatlı, fazla şık
Cuğaplandur-	<i>Cevāb+lan-dir-</i>	Ar.+T.+T.	Bir şeyin cevabını vermek, yanıtlamak
Cünüplük	<i>Cunub+lük</i>	Ar.+T.	İnsanın cinsel birleşmeden sonra yıkanıp abdest alıncaya kadarki durumuna verilen isim
Çabuğun	<i>Čābuk+un</i>	Far.+T.	Çabuk olun, acele edin
Çabuğcaman	<i>Čābuk+ca+man</i>	Far.+T.+T.	Çabucak, bekletmeden
Çarhçı	<i>Čark+cı</i>	Far.+T.	Sokak sokak dolaşarak, sırtında taşıdığı çarkla bıçak bileyen kimse
Çaydannıh	<i>Ča'+dān+lık</i>	Çin.+Far.+T.	İçinde çay suyu kaynatılan ve devamlı kaynar su bulundurulmuş kap
Çarpaşuh	<i>Čaprāst+ık</i>	Far.+T.	Anlaşılması, çözülmesi güç, karışık
Çulla-	<i>Cūl+la-</i>	Ar.+T.	Yorgan, battaniye, minder türü şeyleri birinin veya bir şeyin üzerine gelişi gü-

			zel ve üst üste yığmak
Dafan	<i>def'a+n</i>	Ar.+T.	Kez, kere
Dağlan-	<i>Dağ+lan-</i>	Far.+T.	Acıdan yüreği yanmak
Dakgalıh	<i>Daķīka+lık</i>	Ar.+T.	Bir dakika gibi kısa bir süre içinde yapılan
Daldalan-	<i>Dalda+lan-</i>	Moğ.+T.	Güneşten veya rüzgârdan korunmak için bir yerin, bir şeyin gölgesine, altına sığınmak
Damaħkarlıh	<i>Ṭama '+kār+lık</i>	Ar.+Far.+T.	Açgözlülük, cimrilik
Daşaronnuh	<i>Tācheron+lık</i>	Fr.+T.	Müteahhitlerden iş alıp yaparak sürdürülen meslek
Debbola-	<i>Depōt+la-</i>	Fr.+T.	Depo etmek, biriktirmek
Dehrele-	<i>Dahra+le-</i>	Far.+T.	Kesilmiş ağaç dallarını tahra yardımıyla istenilen boyda kesip doğramak
Demincek	<i>Dem+in+ce+ök</i>	Far.+T.+T.+T.	Biraz önce
Denele-	<i>Dāne+le-</i>	Far.+T.	Tanelerini ayırmak
Devamsuzluh	<i>Devām+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Gereksiz ve dengesiz konuşma ve hareket yapma, kendini bilmezlik
Ecayıplıh	<i>'Acā'ib+lık</i>	Ar.+T.	Gariplik, tuhaflik, acayip olma durumu
Edepsüzlük	<i>Edeb+siz+lık</i>	Ar.+T.+T.	Utanmazlık, sıkılmazlık, terbiyesizlik
Efsunna-	<i>Efsūn+la-</i>	Ar.+T.	Büyülemek, büyü yapmak
Ehbablıh	<i>Ahbāb+lık</i>	Ar.+T.	Ahbab, dost olma durumu
Ehdiyatsuzluh	<i>İhtiyāt+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Tedbirsiz davranış, tedbirsizlik
Ehmalkārlıh	<i>İhmāl+kār+lık</i>	Ar.+F.+T.	Önem vermeme, savsaklama
Ehracatcılıh	<i>İhrācat+cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	İhracat işleriyle uğraşma, ülke dışına mal satma
Ekistıradan	<i>Extra+dan</i>	İng.+T.	Fazladan, hesapta olmadığı halde
Eltihaplan-	<i>İltihāb+lan-</i>	Ar.+T.	Bir doku ya da organda iltihap toplanmak
Eltimascılıh	<i>İtimās+cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	Arka çıkma, kayırma
Emelelik	<i>'Amele+lık</i>	Ar.+T.	İşçilik, amele olma durumu
Emelli	<i>'Amel+li</i>	Ar.+T.	Büyük ve iri yapılı, gösterişli
Emice	<i>'Ammī+ce</i>	Ar.+T.	Amcazadelerin, amcaoğullarının birbirlerine hitabı
Encamı	<i>Ancām+ı</i>	Far.+T.	Sonu, sonunda
Enterilik	<i>'Antarī+lık</i>	Ar.+T.	Bir entari çıkacak şekilde kesilmiş kumaş
Entirikacılıh	<i>İntrigue+cı+lık</i>	Fr.+T.+T.	Düzenbazlık, dalaverecilik
Entizamsuzluh	<i>İntizām+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Düzensiz olma durumu, düzensizlik
Esgerlik	<i>'Asker+lık</i>	Ar.+T.	Asker olma durumu, ordu hizmeti
Essahdan	<i>Esahh+dan</i>	Ar.+T.	Sahiden, gerçek olarak, gerçekten
Essahlı	<i>Esahh+lı</i>	Ar.+T.	Sahici, sahte olmayan, gerçek

Eşgiyalıh	<i>Eşkiyā+lık</i>	Ar.+T.	Eşkiya olma durumu veya eşkiyaca davranış
Etfayeci	<i>İtfāiye+ci</i>	Ar.+T.	Yangın söndürme kuruluşunda görevli kimse, yangın söndürücü
Etibarsuzluh	<i>İ'tibār+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Değersiz olma durumu
Etigatsuzluh	<i>İ'tikat+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	İnançsızlık, imansızlık
Etimatsuzluh	<i>İ'timāt+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Güvensizlik
Etinazuzluh	<i>İ'tinā+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Özensizlik
Etirazcı	<i>İ'tirāz+cı</i>	Ar.+T.	Her şeye karşı çıkan
Ezzacı	<i>Eczā+cı</i>	Ar.+T.	İlaç yapan veya hazır ilaçları satan diplomalı kimse
Farhlılıh	<i>Farq+lı+lık</i>	Ar.+T.+T.	Farklı olma durumu, ayrımlık
Fedayılıh	<i>Fedā+lı+lık</i>	Ar.+T.	Serdengeçtilik, fedaîce davranış
Felanca	<i>Fulān+ca</i>	Ar.+T.	Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutar
Ferdası	<i>Ferdā+sı</i>	Far.+T.	Ertesi, bir sonrası
Ferehlik	<i>Ferāh+lık</i>	Ar.+T.	Genişlik, gönül açıklığı, rahatlık
Fersüzlük	<i>Fer+siz+lik</i>	Far.+T.+T.	Kuvvetsiz, cansız, donuk
Fıkgarelik	<i>Fuqarā+lık</i>	Ar.+T.	Yoksulluk, fakirlik
Fisdanı	<i>Foustāni+lı</i>	Yun.+T.	Fistan giymiş
Fışgılan-	<i>Füşki+lan-</i>	Yun.+T.	Yemek yemek ama “bok” ye anlamında
Firenne-	<i>Frein+le-</i>	Fr.+T.	Bir taşıtın, mekanizmanın hareketini fren yardımıyla yavaşlatmak veya durdurmak
Firgati	<i>Firqat+lı</i>	Ar.+T.	Acıklı, ayrılık acısı içeren
Folluh	<i>Foli+lık</i>	Yun.+T.	Tavukların yumurtlaması için hazırlanmış yer
Foturafcılıh	<i>Photographe+cı+lık</i>	Yun.+T.+T.	Fotoğraf çekme yöntemi ve mesleği
Fotvolcu	<i>Football+cı</i>	İng.+T.	Futbolcu
Gabızlıh	<i>Qabz+lık</i>	Ar.+T.	Kabız olma durumu, peklik
Gabilinden	<i>Qābil+i+n+den</i>	Ar.+T.+T.	Gibi, türünden, çeşidinden
Gabiliyetsüzlük	<i>Qābiliyyet+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Yeteneksizlik
Gadden/Gattin	<i>Qadar+ın</i>	Ar.+T.	Kadar, büyüklüğünde, değin, gibi, denli
Gadirlik	<i>Qadr+lık</i>	Ar.+T.	Haksızlık, eşit davranmama, hakkını yeme
Gadrosuzluh	<i>Quadro+sız+lık</i>	İt.+T.+T.	Kadrosuz olma durumu
Gafasuzluh	<i>Qafā+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Anlayışsızlık, kavrayışsızlık
Gahbeleş-	<i>Qahbe+leş-</i>	Ar.+T.	Hilekâr, kalleş bir şekilde davranmak
Gahramanlıh	<i>Qahramān+lık</i>	Far.+T.	Savaşta veya tehlikeli bir surumda yarar gösterme, yiğitlik

Galabalılaş-	<i>Ġalebe+lık+laş-</i>	Ar.+T.+T.	Sayı bakımından çoğalmak
Galaycılığ	<i>Ġalā'ī+cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	Kap kalaylama işi
Galekderli	<i>Caractère+li</i>	Fr.+T.	Yapısı, huyu, kişiliği sağlam olan
Galekdersüzlük	<i>Caractère+siz+lik</i>	Fr.+T.+T.	Kişiliği güvenilir olmama durumu
Galenderlik	<i>Ġalender+lik</i>	Far.+T.	Dünya işlerinden elini çekme ve başıboş dolanma durumu
Galfalığ	<i>Ġalīfa+lık</i>	Ar.+T.	Usta yardımcılığı
Galıpcılığ	<i>Ġālib+cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	İnşaatlarda beton kalıbı dökenlerin yaptığı iş
Galleşlik	<i>Ġallāş+lık</i>	Ar.+T.	Birine gizlice kötülük etme durumu
Galpsüzlük	<i>Ġalb+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Katı yüreklilik, acımasızlık
Gamburlaş-	<i>Kambylos+laş-</i>	Yun.+T.	Sırtı eğri hale gelmek, kambur duruma gelmek
Gamsuzluğ	<i>Ġamm+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Tasasızlık, hiçbir şeyi dert etmeme
Gamyonculuğ	<i>Camion+cı+lık</i>	Fr.+T.+T.	Sahip olduğu kamyonu başkası aracılığıyla çalıştırma işi
Gancığca	<i>Kançık+ca</i>	Soğ.+T.	Döneklik ederek, gizlice kötülükte bulunarak
Gantarla-	<i>Ġınṭār+la-</i>	Ar.+T.	1. Bir düşünceyi kafasında tartmak, değerlendirmek 2. Bir ağırlığı eline alarak kaç kilo olduğunu tahmin etmek
Ganunsuzluğ	<i>Ġanūn+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Yasalara aykırılık
Gapdannığ	<i>Capeteno+lık</i>	Ar.+T.+T.	Kaptan olma durumu, kaptan mesleği
Garametli	<i>Ġarābet+li</i>	Ar.+T.	Dertli, sıkıntılı
Garerleşdür-	<i>Ġarār+leş-dir-</i>	Ar.+T.+T.	Bi işin ne zaman, nerede ve nasıl yapılacağına iki kişi veya iki taraf arasında karar vermek
Gargaşalığ	<i>Karğuca+lık</i>	Moğ.+T.	Düzensizlik durumu, toplumdaki düzensizlik ile alakalı durum
Garintili	<i>Garantie+li</i>	Fr.+T.	Güvenceli, güvencesi olan
Gasvetli	<i>Ġasvet+li</i>	Ar.+T.	İç sıkıcı, sıkıntılı
Gaşarlan-	<i>Kaşer+lan-</i>	İbr.+T.	Bir işte bir hareketle çok tecrübe kazanmak
Gatırcı	<i>Ġartarē+cı</i>	Soğ.+T.	Katırla eşya veya yük taşıyan kimse
Gatıyetnen	<i>Ġat'ıyyet+ile+n</i>	Ar.+T.+T.	Kesinlikle, mutlaka
Gatranna-	<i>Ġatrān+la-</i>	Ar.+T.	Bir şeyin dış kısmına katran sürmek
Gavafılığ	<i>Ġaffāf+lık</i>	Ar.+T.	Ayakkabıcılık, ayakkabı satma işi
Gavatlılığ	<i>Ġavvād+lık</i>	Ar.+T.	Nikâhsız birleşmeler için kadın bulma veya satma mesleği
Gavğalı	<i>Ġavğā+lı</i>	Far.+T.	Birisiyle kavga ederek darılmış olan, dargın
Gavilleş-	<i>Ġavl+leş-</i>	Ar.+T.	Sözleşmek, anlaşmak
Gaydelen-	<i>Ġā'ide+len-</i>	Ar.+T.	Nazlanmak, oyalanarak kendini ağıra

			satmak
Gayfecilik	<i>Qahva+ci+lik</i>	Ar.+T.+T.	Kahvehane işletmeciliği
Gayferengi	<i>Qahva+reng+i</i>	Ar.+F.+T.	Kahverengi
Gayıtsuz	<i>Qayd+sız</i>	Ar.+T.	Kaydı yapılmamış, deftere veya yazıya geçirilmemiş.
Gazatacı	<i>Gazette+cı</i>	Fr.+T.	Gazeteci
Gazasuz	<i>Qadā'+sız</i>	Ar.+T.	Kazaya uğramadan yapılan
Gazla-	<i>Gaze+la-</i>	Fr.+T.	1. Kaçmak, gitmek 2. Hile ile kandırma, aldatma
Gerdannıh	<i>Gardān+lık</i>	Far.+T.	Çok değerli taş ve madenlerden veya altın paradan yapılmış boyna takılan takı, kolye
Gevurlaş-	<i>Gabr+laş-</i>	Far.+T.	Acımasız davranmaya başlamak
Gıdemli	<i>Qıdem+li</i>	Ar.+T.	Bir işte eski ve tecrübesi çok olan
Gıgoflan-	<i>Gıgof+lan-</i>	Erm.+T.	Cevizin dış kabuğunun kendiliğinden dökülmesi
Gıliklen-	<i>Gılik+len-</i>	Erm.+T.	Hastalık veya bakımsızlık nedeniyle zayıflamış olan birinin iyi bakım sonucu yüzünün etlenmesi
Gınalıhlı	<i>Hinnā+lık+lı</i>	Ar.+T.+T.	Kırmızıya boyanmış
Gındilla-	<i>Gundul+la-</i>	Erm.+T.	Yuvarlamak
Gındırlan-	<i>Gundul+lan-</i>	Erm.+T.	Yuvarlanmak
Gıralıh	<i>Kral+lık</i>	Sır.+T.	Kral olma durumu veya görevi
Gıravatlı	<i>Cravate+lı</i>	Fr.+T.	Kravatı olan veya kravat takmış olan
Gırnatacı	<i>Clarinette+cı</i>	Fr.+T.	Klarnetçi, klarnet çalan kimse
Gısmetsüzlük	<i>Qısmet+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Bir şeyde nasibi olmamak
Gıymetsüzlük	<i>Qıymet+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Değersizlik
Gıdoşluh	<i>Gıdoş+lık</i>	Erm.+T.	Kadın pazarlama işi
Gıyasa[m]	<i>Güya+sa+[m]</i>	Far.+T.	Sözüm ona
Gıdretsüzlük	<i>Qıdret+siz+lik</i>	Ar.+T.	Güçsüz olma durumu, argınlık
Gıdümsüz	<i>Qıdem+siz</i>	Ar.+T.	Uğursuz, ayağı iyi gelmeyen
Gıullanparalıh	<i>Qulām+parast+lık</i>	Ar.+F.+T.	Oğlancılık
Gıumandannıh	<i>Commandant+lık</i>	Fr.+T.	Komutanlık
Gıumzikle-	<i>Gımsik+le-</i>	Erm.+T.	Yumruk atmak
Gıundağla-	<i>Kontāki+la-</i>	Yun.+T.	Bebeği kundağa sarmak
Gıunduracılıh	<i>Kóthornos+cı+lık</i>	Yun.+T.+T.	Ayakkabıcılık
Gıurbannıh	<i>Qırbān+lık</i>	Ar.+T.	Kurban edilmek için ayrılmış, kurban edilmeye uygun
Gıurşunna-	<i>Korğuljin+la-</i>	Moğ.+T.	Kurşun ile ateş etmek, vurmak
Gıusursuz	<i>Qıuşūr+sız</i>	Ar.+T.	Eksiği, noksanı, ayıbı olmayan
Gıuvvetlice	<i>Qıuvvet+li+ce</i>	Ar.+T.+T.	Oldukça kuvvetli, güçlü
Gıuzzikli	<i>Kuzik+li</i>	Erm.+T.	Kamburu olan
Gııadarlı	<i>Hıadr+lı</i>	Ar.+T.	Tedbirli, önlemini vaktinde alan

Hafdalıhçı	<i>Hefte+lk+çı</i>	Far.+T.+T.	Ücretini haftadan haftaya alan
Hahlı	<i>Hakḫ+lı</i>	Ar.+T.	Davası, düşüncesi veya davranışı doğru ve adalete uygun olan
Halsuz	<i>Hāl+sız</i>	Ar.+T.	Bitkin, dermansız, takatsiz
Hemence	<i>Hamān+ca</i>	Far.+T.	Çabucak, vakit geçirmeden
Harlı	<i>Harr+lı</i>	Ar.+T.	Ateşi kuvvetli, harıl harıl yanan
Ḥarmutla-	<i>Xarḥ+la-</i>	Erm.+T.	Karıştırmak, harmanlamak
Havaslı	<i>Havas+lı</i>	Ar.+T.	Bir şeye veya bir işe istek duyan veya merak sarmış olan
Hayrannıḥ	<i>Ḥayrān+lık</i>	Ar.+T.	Hayran olma durumu
Hazırcuḡaplıḥ	<i>Ḥazr+cevāb+lık</i>	Ar.+Ar.+T.	Çabuk ve yerinde cevap verebilme
Helallıḥ	<i>Helāl+lık</i>	Ar.+T.	Helalleşme, birbirine karşılıklı olarak haklarını bağışlama
Helmelen-	<i>Ḥalīm+e+len-</i>	Ar.+T.	Niştalı gıdalarda yapılan yemeklerin pişmeye başladığında suyunu çekerek koyu sıvı hal alması
Hemin	<i>Hem+in</i>	Far.+T.	Henüz, daha şimdi, yeni, az, önce
Henekden	<i>Henek+den</i>	Erm.+T.	Şakadan, şakacıktan
Heramılıḥ	<i>Ḥarāmī+lık</i>	Ar.+T.	Hırsızlık, haydutluk, yaramazlık
Heraretlendür-	<i>Ḥarāret+len-dür-</i>	Ar.+T.+T.	Sıcaklığının artmasına yol açmak, hararetini artırmak
Hereketlen-	<i>Ḥareket+len-</i>	Ar.+T.	Hareket kazanmak, harekete geçmek
Herhalın	<i>Her+ḥall+ın</i>	Far.+Ar.+T.	Herhalde, galiba
Heriflik	<i>Ḥarīf+lik</i>	Ar.+T.	Erkekçe davranış, erkeğe yakışır
He[r]slen-	<i>Hırş+len-</i>	Ar.+T.	Çok kızmak, öfkelenmek
Hesretlik	<i>Ḥasret+lik</i>	Ar.+T.	Sevilen bir şey veya kimseden ayrı kalma durumu
Hesseli	<i>Hişşe+şi</i>	Ar.+T.	İçinde birkaç kişinin payı olan, paylı
Heşte	<i>Hiç+de</i>	Far.+T.	Kesinlikle, katiyen
Hevaleli	<i>Ḥavāle+li</i>	Ar.+T.	Bir aracın kasasına çok fazla neredeyse yıkılacak, devrilecek kadar yük veya eşya yüklenmiş olması
Heyasuzluḥ	<i>Hayā'+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Utanmazlık, sıkılmazlık, edepsizlik
Hilafsuz	<i>Ḥilāf+sız</i>	Ar.+T.	Yalansız, dosdoğru, olduğu gibi
Hillebazlıḥ	<i>Ḥīle+bāz+lık</i>	Ar.+Far.+T.	Birini aldatma durumu, hileci olma
Hokgalı	<i>Uḡiyya[t]+lı</i>	Ar.+T.	Kiloca fazla olan, ağır çeken, ağır
Hökümdarlıḥ	<i>Ḥük+m+dār+lık</i>	Ar.+Far.+T.	Padişah, kral, hakan olma durumu
Hörmetsüzlük	<i>Ḥürmet+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Saygısızlık, birine karşı yapılan kaba davranış
Ḥabersüzden	<i>Ḥaber+süz+den</i>	Ar.+T.+T.	Haber vermeden, gizlice
Ḥalḡacı	<i>Halka+cı</i>	Ar.+T.	Lunaparklarda şişe, sigara gibi nesnelere halka geçirmek yoluyla oyun oynatan kimse

Hamlih	<i>Ḥām+lık</i>	Far.+T.	Gücünü, çevikliğini ve beden alışkanlığını yitirme durumu, idmansızlık
Hamurlaş-	<i>Ḥamūr+laş-</i>	Ar.+T.	Yumuşamak, gevşemek
Haçerle-	<i>Ḥancar+le-</i>	Ar.+T.	Birinin bedenine haçer saplayarak yaralamak ya da öldürmek
Harca-	<i>Ḥarc+a-</i>	Ar.+T.	Bir iş görmek veya mal satın almak için parayı elden çıkarmak
Harçlıh	<i>Ḥarc+lık</i>	Ar.+T.	Bazı ihtiyaçlar için ayrılmış para
Harmanna-	<i>Ḥirman+la-</i>	Far.+T.	1. Büyük bir eğri çizerek yürümek 2. Birkaç farklı unsuru birbirine karıştırmak
Harmutla-	<i>Ḥarmut+la-</i>	Erm.+T.+T.	Banyo yaparken sıcak su ile soğuk suyu karıştırarak suyu ılık hale getirmek
Hasaca	<i>Ḥāşş+[a]+ca</i>	Ar.+T.	Güzelce, özenerek, titizce
Hasdehanalılıh	<i>Ḥaste+hane+lık</i>	Far.+Far.+T.	Hastaneye kaldırılacak durumda olan
Hasdelikli	<i>Ḥaste+lik+li</i>	Far.+T.+T.	Vücut direnci az olan, çabuk hastalanan
Hatirli	<i>Ḥatīr+li</i>	Ar.+T.	Şan ve şeref sahibi kimse, hatırı sayılan, saygın kimse
Hayınnih	<i>Ḥā'in+lık</i>	Ar.+T.	İyiymiş gibi görünüp birlikte olduğu insanları çekememe ve onlara kötülük etme, zarar verme, onlar için kötü bir niyet taşıma durumu
Hetasuz	<i>Ḥatā+sız</i>	Ar.+T.	Herhangi bir yanlışlığı bulunmayan
Heyirli	<i>Ḥayr+l+sı</i>	Ar.+T.+T.	İyisi, uygun olanı
Heyirliyi	<i>Ḥayr+l+sı+ile+n</i>	Ar.+T.+T.+T	İyi ve hayırlı olanı dilemek için kullanılan bir temenni sözü
Hıciklen-	<i>Ḥıncik+len-</i>	Erm.+T.	1. Yerinde duramamak 2. Sevdiği birine cilve yapmak 3. (Mec.) Kaşınmak
Hıdikle-	<i>Ḥıdıg+la-</i>	Erm.+T.	Vücudun bazı yerlerine dokunarak birinde ürperme veya gülererek kaçınma ile beliren bir sinir tepkisi uyandırmak
Hındikli	<i>Ḥındik+li</i>	Erm.+T.	Sümüklü, devamlı olarak sümüğü akan kimse
Hınzırlılıh	<i>Ḥinzīr+lık</i>	Ar.+T.	Muziplik, şakacılık
Hırçınnih	<i>Ḥırçīn+lık</i>	Kürd.+T.	Hiç yoktan sinirlenip aksilik yapmak, uyumsuz davranışlarda bulunmak
Hırdavatçı	<i>Ḥurde+āt+cı</i>	Far.+Ar.+T.	Kilit, reze, tel gibi metal eşyaları satan kimse
Hırhalı	<i>Ḥırka[t]+lı</i>	Ar.+T.	Önden açık, kollu, genellikle yünden yapılan giysiye sahip olan
Hırpolu	<i>Ḥırbo+lık</i>	Kürd.+T.	Sersemlik, salaklık

Hzannıh	<i>Hzan+lık</i>	Erm.+T.	Cimrilik, hasislik, pintilik
Hızarcı	<i>Hızar+cı</i>	Erm.+T.	Hızır işleten, hızarla kereste biçen kimse
Hızmekkerlik	<i>Hızmet+kār+lık</i>	Ar.+F.+T.	Birine hizmet etme işi
Hocalıh	<i>Hāce+lık</i>	Far.+T.	Hoca olma durumu, hocalık yapma
Hollikle-	<i>Hollik+le-</i>	Erm.+T.	Gelişigüzel bir şekilde savurmak
Horozlan-	<i>Hurōs+lan-</i>	Far.+T.	Kabadayı tavrı takınmak, çalım satmak, kabarmak
Hoşlan-	<i>Hōş+lan-</i>	Far.+T.	Hoşuna gitmek, sevmek, güzel görmek
Hoşnutluh	<i>Hōšnūd+lık</i>	Far.+T.	Memnun olma, memnuniyet
Hoşovcu	<i>Hōş+āb+cı</i>	Far.+F.+T.	Hoşaf yapıp satan kişi
Humarıcı	<i>Kimār+cı</i>	Ar.+T.	Ortaya para koyarak daha fazla para kazanmak için oyun oynayan kimse
Hurdacı	<i>Hörde+cı</i>	Far.+T.	Parçalanmış, döküntü duruma gelmiş, işe yaramayacak şeyleri alıp geri dönüşüme satan kimse
Huvardalıh	<i>Hwārde+lık</i>	Far.+T.	Çapkınlık, zevki için para harcamak
Huysuzlan-	<i>Hūy+sız+lan-</i>	Far.+T.+T.	Yaradılış ve ruh özelliklerinin dışına çıkmak
Ihdiyarlıh	<i>İhtiyār+lık</i>	Ar.+T.	Yaşlılık, yaşın ilerlemesi durumu
Irahatsız	<i>Rāhat+sız</i>	Ar.+T.	Rahat olmayan, tedirgin, huzursuz, keyifsiz, hasta
Irbıhçı	<i>İbrīk+cı</i>	Ar.+T.	Umumi tuvaletlerde şebeke suyunun olmadığı dönemlerde kapıda bekleyerek tuvalete girenlere, istekleri dâhilinde içi su dolu ibrik veren görevli
Irgathlıh	<i>Ergātis+lık</i>	Yun.+T.	Beden gücü ile çalışma, amelelik
İsbatla-	<i>İsbāt+la-</i>	Ar.+T.	Kanıtlamak
İslan/t- ³¹	<i>Usun+la-n/t-</i>	Moğ.+T.+T.	Islak duruma gelmek/getirmek
İcarla-	<i>İcār+la-</i>	Ar.+T.	Kıralamak
İdareli	<i>İdāre+li</i>	Ar.+T.	1. İyi yöneten, idare etmesini iyi bilen 2. Tutumlu
İddaacı	<i>İddi 'ā+cı</i>	Ar.+T.	Dediğinde haksız da olsa direnen, inatçı kimse
İfdarlıh	<i>İftār+lık</i>	Ar.+T.	Oruç açmak için hazırlanan yiyecek
İfdiracılıh	<i>İftirā ' +cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	Kara çalmak, kasıtlı ve asılsız suç yüklemesi işi
İlakgasuz	<i>'Alāka+sız</i>	Ar.+T.	İlgisiz, ilgisi olmayan
İllaçlı	<i>'İlāc+lı</i>	Ar.+T.	Mikroplardan arındırmak, zararlı böceklerden korunmak için ilaçlanmış

³¹ İsla- fiilinin etimolojisi için bk. Uyğur, Sinan (2008). "İsla- Fiilinin Kökeni Üzerine", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/2, Spring, ss. 737-742

			olan
İllam	<i>İllā+m</i>	Ar.+T.	İlle, muhakkak
İmansuzluğ	<i>İmān+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	İnançsızlık, imanı olmama
İnsanlığ	<i>İnsān+lık</i>	Ar.+T.	İnsanı insan yapan niteliklerin hepsi
İredyoculuğ	<i>Radio+cı+lık</i>	İng.+T.+T.	Radyo satış ve onarım işi
İrehmetlik	<i>Rahmet+lik</i>	Ar.+T.	Merhum, ölmüş olan
İrelçellik	<i>Rīçāl+lik</i>	Far.+T.	Reçel yapmaya uygun ya da reçel yapmak için ayrılmış olan
İreşberlik	<i>Ranc-bār+lik</i>	Far.+T.	Çiftçilik
İrezillik	<i>Rezīl+lik</i>	Ar.+T.	İsteyerek veya istemeyerek utanılacak bir duruma düşme hali
İsgontolu	<i>Escompte+lı</i>	Fr.+T.	İndirimli, tenzilatlı
İşdahsuzluğ	<i>İştihā'+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Bir yemek veya yapılacak herhangi bir iş için isteği, arzusu olmama durumu
İşkillen-	<i>İşkāl+len-</i>	Ar.+T.	Kötü bir durumla karşılaşacağını zannederek kuşkulunmak
İtilen-	<i>'İtr+len-</i>	Ar.+T.	Peynir, yağ gibi maddelerde açıkta kalmaları sonucu kendisine has bir koku oluşması
İzansuzluğ	<i>İz'ān+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Anlayışsızlık, düşüncesizlik
İzinni	<i>İzin+li</i>	Ar.+T.	İzin alarak belli bir süre için bir yerden ayrılmış
Kasgalla-	<i>Kaskal³²+la-</i>	Erm.+T.	Gelişigüzel, baştan savma iş yapmak
Kefinnik	<i>Kefen+lik</i>	Ar.+T.	Kefen olarak kullanılan bez
Kehyalığ	<i>Kadhudā+lık</i>	Far.+T.	Konak, çiftlik vb. yerlerdeki işleri yapma ve yönetme görevi
Kerhanacı	<i>Kār+hana+cı</i>	Far.+T.	1. Kerhane işleten kimse 2. Küçük çocukları azarlama, uyarma, bazen de sevgi belirtmek için söylenen bir söz
Kermelen-	<i>Kopriá+len-</i>	Yun.+T.	Kirden tabaka halinde kalıcı iz oluşmak
Keşgem	<i>Kāşki+m</i>	Far.+T.	Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek özlem, pişmanlık, hayıflanma anlatan bir ünlem
Kılofleyin	<i>K'lof+leyin</i>	Erm.+T.	Büsbütün, tamamen
Kırmanlan-	<i>Kirman+lan-</i>	Erm.+T.	Amacına ulaşmak için etrafında fır dönmek
Kırzala-	<i>Kırza+la-</i>	Erm.+T.	Ağaçların hastalık, susuzluk gibi nedenlerle yapraklarından ve dallarından başlayarak kurumu belirtileri göstermesi
Kıtı kıtına	<i>Kaht+ı kaht+ına</i>	Ar.+T.	İhtiyaca cevap verecek kadar, ucu ucuna, zar zor

³² Afganistan yakınlarında bir şehrin adı

Kildence	<i>Kil+dān+ce</i>	Far.+F.+T.	İçine hamam malzemesi konulan kapaklı oval bakır veya pirinç kutu
Kitlekli	<i>Kilīd+lek+li</i>	Far.+T.+T.	Kilitli
Korlamasına	<i>Kūr+la-ma+sı+na</i>	Far.+T.+T.+T.	Bilmeden, anlamadan, bilmeksizin, tahmini
Kosla-	<i>Kos+la-</i>	Erm.+T.	Kapının arkasındaki kalası uzatarak kapıyı kapatmak
Kuçiklen-	<i>Kuçik+len-</i>	Erm.+T.	Birine yaranmak için etrafında dolaşarak yaltaklanmak, dalkavukluk etmek, insanın çıkarları için alçalması
Lamlık	<i>Lame+lik</i>	Fr.+T.	Çakı, bıçak gibi kesici aletlerin, lama demirinin dövülerek ateşte kor haline getirilip su verilmek suretiyle çelikleştirilmesiyle oluşan demir kısmı
Layığınan	<i>Lāyık+ı+ile+n</i>	Ar.+T.+T.	Gerektiği gibi, gerektiğince
Lāzımlıh	<i>Lāzım+lık</i>	Ar.+T.	Çocukların tuvaletlerini yapması için kullanılan oturma
Lehimle-	<i>Lahm+le-</i>	Ar.+T.	Kalay, kurşun alaşımlarının karışımından oluşan madde yardımıyla yapıştırmak, tutturmak
Loğantacılıh	<i>Locanda+cı+lık</i>	İt.+T.+T.	Lokanta işletme işi
Loğla-	<i>Lōg+la-</i>	Erm.+T.	Üzerinde loğ taşı gezdirerek toprağı bastırmak, sıkıştırmak
Loğlikle-	<i>Lōg+lik+le-</i>	Erm.+T.	Yuvarlamak, atarak veya iterek yuvarlanıp gitmesini sağlamak
Löbetleşe	<i>Nebet+leş-e</i>	Ar.+T.+T	Nöbet sırasıyla, nöbetle
Lögün	<i>Lōg+in</i>	Erm.+T.	Toprak bir zemini ayakla çok sert olacak şekilde çığneme
Lüllük	<i>Lüle+k</i>	Far.+T.	1. Çeşmelerin sürekli olarak su akan borusu, musluğu 2. Çaydanlık, demlik, ibrik gibi kaplarda, suyun aktığı emzikli kısım
Māfızlıh	<i>Muhāfız+lık</i>	Ar.+T.	Bir yeri veya bir şeyi koruma, kollama, gözetme
Mahasebeci	<i>Muhāsebe+ci</i>	Ar.+T.	Sayman, muhasip
Maḥsatlı	<i>Maḥsat+lı</i>	Ar.+T.	1. Bir amacı olan 2. Kötü niyetli, kasıtlı
Maḥsusdan	<i>Maḥşūş+dan</i>	Ar.+T.	Yalandan, şakacıktan
Makgaslan-	<i>Mikāşş+lan-</i>	Ar.+T.	Makasla kesilmek
Mangafalıh	<i>Mang+ḳafā+lıh</i>	T.+Ar.+T.	Anlayışsızlık, aptallık
Manyahca	<i>Maniaque+ca</i>	Fr.+T.	Gülünç, garip, şaşırtıcı davranışları olan kimseye yakışır bir biçimde
Mapusluh	<i>Mahbūs+lık</i>	Ar.+T.	Bir yere hapsedilme durumu, bir yere hapsedilme süresi

Marabalıh	<i>Murāba 'a[t]+lık</i>	Ar.+T.	Ortakçılık, yarıcılık
Maraşallıh	<i>Maréchal+lık</i>	Fr.+T.	Askerî unvanlardan biri olan mareşal olma durumu
Marazlı	<i>Marād+lı</i>	Ar.+T.	Hastalıklı, hasta
Masğaralıh	<i>Mashara[t]+lık</i>	Ar.+T.	Eğlendirici, güldürücü davranış, soytarıklık
Maşatlıh	<i>Meşhed+lık</i>	Ar.+T.	Müslüman olmayanların mezarlıklarına verilen ad, Ermeni mezarlığı, Gayrimüslim mezarlığı
Māvinnik	<i>Mu 'āvin+lık</i>	Ar.+T.	Yardımcılık
Mayhoşluh	<i>Māye+hōş+lık</i>	Far.+Far.+T.	Tadı şekerli ve az ekşi olma durumu
Mayışlı	<i>Ma 'āş+lı</i>	Ar.+T.	Aydan aya düzenli geliri olan, aylıklı
Mecelleş-	<i>Mecāl+leş-</i>	Ar.+T.	Çok büyük gayret göstererek mücadele etmek
Mefdunnuh	<i>Meftūn+lık</i>	Ar.+T.	Tutkunluk, gönül vermişlik
Megemse	<i>Meger+[i]-se</i>	Far.+T.	Oysaki hâlbuki meğer
Megersem	<i>Meger+[i]-se+m</i>	Far.+T.+T.	Hâlbuki
Mehenkli	<i>Mehenk+li</i>	Far.+T.	Şüpheci, kuşkulu
Mehgemelik	<i>Maḥkeme+lık</i>	Ar.+T.	Bir yargıç veya bazen savcı ve yargıçlardan oluşan bir kurul tarafından yargılanması, çözülmesi gereken
Mehilsüz	<i>Mehl+siz</i>	Ar.+T.	Ek süre tanınmayan
Mehmanla-	<i>Mihmān+la-</i>	Far.+T.	Gevşemek, rahatlamak
Mehremetsüzlük	<i>Merḥamet+siz+lık</i>	Ar.+T.+T.	Acımasız olma durumu, kalpsizlik
Memnunnuh	<i>Memnūn+lık</i>	Ar.+T.	Kıvanmak, kıvanç duymak, sevinmek
Meraḥlandur-	<i>Merāk+lan-dır-</i>	Ar.+T.+T.	Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan isteği artırmak, kaygılandırmak, tasalandırmak
Merfetli	<i>Ma 'rifet+li</i>	Ar.+T.	Becerikli, ustalıklı, hünerli
Mertekli	<i>Martog+li</i>	Erm.+T.	Erzincan'da merkeze bağlı doğu yönünde bulunan bir köyün adı
Meşakgatlı	<i>Meşakkat+lı</i>	Ar.+T.	Sıkıntılı, eziyetli
Meydannıh	<i>Meydan+lık</i>	Ar.+T.	Boş ve geniş alan
Meyhanacı	<i>Mey+hāne+cı</i>	Far.+Far.+T.	İçki satılan yeri işleten kimse
Meymunnuh	<i>Māymūn+lık</i>	Ar.+T.	Güldürmek veya dikkat çekmek için yapılan tuhaflık
Mezerci	<i>Mezār+cı</i>	Ar.+T.	Mezar kazan ve mezarlığa bakan kimse
Mihdarlıh	<i>Muḥtār+lık</i>	Ar.+T.	Muhtarın görevi veya makamı
Mihla	<i>Muḥ+la</i>	Erm.+T.	Soğanlı kıyma veya kavurma üzerine yumurta kırılarak yapılan yemek
Mihlan-	<i>Mih+lan-</i>	Far.+T.	Olduğu yerde kalıp başka bir yere kıpırdayamaz olmak, çivilenmek
Mızırahlı	<i>Mizrāk+lı</i>	Ar.+T.	Uzun saplı sivri demir uçlu silaha

			sahip olan
Mintannıh	<i>Nīmtana+lık</i>	Far.+T.	Gömleklilik kumaş
Misginnik	<i>Miskān+lık</i>	Ar.+T.	Uyuşuk, tembel olma durumu
Miyancı	<i>Miyān+cı</i>	Far.+T.	Aracı, aracılık eden kimse
Moderinneş-	<i>Moderne+leş-</i>	Fr.+T.	Çağa, içinde yaşanılan zamana uyum sağlamak, ayak uydurmak
Modulla-	<i>Moutouli+la-</i>	Yun.+T.+T.	Hayvanı ucuna sivri demir takılmış üvendire ile dürtmek
Morulaş-	<i>Moruk+laş-</i>	Erm.+T.+T.	Yaşlanmak, ihtiyarlamak
Mosduralıh	<i>Mostra+lık</i>	İt.+T.	Göstermelik, numune
Mosturla-	<i>Mostra+la-</i>	İt.+T.+T.	Surat asmak, somurtmak
Möhürlen-	<i>Mühr+len-</i>	Far.+T.	Mühür basılarak kapatılmak
Möhürlü	<i>Mühr+lü</i>	Far.+T.	Mühür vurularak kapatılmış
Mugavemetli	<i>Muķāvet+li</i>	Ar.+T.	Dayanıklı, güçlü, dirençli
Muzurluğ	<i>Muzırr+lık</i>	Ar.+T.	Zararlı olma, zararlı iş veya davranışlarda bulunma
Mütayitlik	<i>Mute'ahhid+lık</i>	Ar.+T.	Başkası ile ilgili bir iş yapmayı üzerine alma işi, üstencilik
Mözövrülük	<i>Muzevvir+lık</i>	Ar.+T.	Birinin bir başkasının aleyhinde veya gıyabında söylediklerini karşı tarafa iletme
Naçarlıh	<i>Nāçār+lık</i>	Far.+T.	Eli kolu bağlı olmak, çaresizlik, bir şey yapamamak
Nafdelinne-	<i>Naphtaline+le-</i>	Fr.+T.	Güveden korumak için yünlüler üzerine veya arasına naftalin atmak
Naşışlı	<i>Naş+lı</i>	Ar.+T.	1. Kumaş üzerine renkli ipliklerle yapılan süslemeye sahip 2. Güzel, beğenilecek nitelikte
Naşliyatcılıh	<i>Naşliyat+cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	Taşıma işleri yapma
Nasıplan-	<i>Naşīb+lan-</i>	Ar.+T.	Bir şeyden kendisine de bir pay düşmek, sebeplenmek
Nazarlıh	<i>Nazar+lık</i>	Ar.+T.	Nazarı, kötü-kem bakışı etkisiz hale getirdiğine inanılan kumaş parçası, mavi boncuk, kurşun, dua yazılı kâğıt ya da muska tarzı bir şey
Nemküruluğ	<i>Nān+kūr+lık</i>	Far.+Far.+T.	Yapılan iyiliği unutarak aksi davranışlarda bulunmak
Nezel-	<i>Nāzük+el-</i>	Far.+T.	Fazla kullanma sonucu yıpranarak incelmek
Nezüklük	<i>Nāzük+lık</i>	Far.+T.	Başkalarına karşı saygılı davranma durumu, nezaket, kibarlık
Nişannan-	<i>Nişān+lan-</i>	Far.+T.	Bir şeyin yerini belirtmek, işaretlemek, nişan koymak
Nohdalı	<i>Nuķta+lı</i>	Ar.+T.	Üstünde noktalar olan, nokta konuş

			olan
Nohsannıh	<i>Nuḫṣān+lık</i>	Ar.+T.	Eksiklik, eksik olma durumu
Nohusalıh	<i>Leḥóusa+lık</i>	Yun.+T.	Doğumdan sonraki yedi veya kırk günlük dönem
Nurayılıh	<i>Murā'ī+lık</i>	Ar.+T.	İkiyüzlülük
Nuşgacılık	<i>Nuşha+cı+lık</i>	Ar.+T.	Kendisine gelen hasta veya çaresiz kimseleri muska yazarak kandırma işi
Nümerolu	<i>Numero+lı</i>	İt.+T.	Bir dizi içerisinde ait olduğu
Nüzüllü	<i>Nuzūl+li</i>	Ar.+T.	Felçli, inmeli
Orosbuluḫ	<i>Ruspī+lık</i>	Far.+T.	Para karşılığı erkeklerle birlikte olma, fahişelik
Osgorculuḫ	<i>Oskor+cı+lık</i>	Erm.+T.+T.	1. Hırsızlık yapma, çalma 2. Futbolda ofsaytın olmadığı oyunda ileride bekleyerek gelen topları gole çevirme işi
Otobosculuḫ	<i>Autobus+cı+lık</i>	Fr.+T.+T.	Otobüs işletmeciliği
Paçalıh	<i>Pāça+lık</i>	Far.+T.	Bisiklete binerken zincirin yağının pantolonun paçalarına bulaşmaması için her iki paçaya takılan metal tutturgaç
Pağlavacılıh	<i>Baḫlavī+cı+lık</i>	Ar.+T.+T.	Çok ince yufkadan yapılarak arasına ceviz, fıstık, fındık gibi şeyler konulan tatlıyı üretme ve satma işi
Paḫıllıh	<i>Baḫīl+lık</i>	Ar.+T.	Kıskançlık
Pākla-	<i>Pāk+la-</i>	Far.+T.	Temizlemek
Pāklıh	<i>Pāk+lık</i>	Far.+T.	Temizlik
Palazlan-	<i>Pólos+lan-</i>	Yun.+T.	1. İrileşmek, gelişmek, büyüme 2. Maddî açıdan güçlenmek
Pallikle-	<i>Pallih/k+le-</i>	Erm.+T.	Büyükçe bir şeyi herhangi bir yerinden tutarak fırlatıp atmak, savurmak
Pambuḫcu	<i>Pambaḫ+cı</i>	Far.+T.	Pamuk alıp satan kimse
Pambuḫcuḫ	<i>Pambaḫ+cık</i>	Far.+T.	Genellikle bebeklerin ağzının iç kısmında görülen ve bir mantardan ileri gelen iltihaplı hastalık
Pangacılıh	<i>Banque+cı+lık</i>	Fr.+T.+T.	Banka işlemleri yapma işi
Parasuzluḫ	<i>Pāra+sız+lık</i>	Far.+T.+T.	Parasız olma durumu
Parçalan-	<i>Pāre+çe+lan-</i>	Far.+T.+T.	Herhangi bir sebeple parçalara ayrılmak
Parlım	<i>Bārī+++lı+m</i>	Far.+T.+T.	Bari, hiç olmazsa, hiç değilse
Parpula-	<i>Borbos+la-</i>	Erm.+T.	1. Nazara gelmiş birini okuyup üftedikten sonra dudakların ucuyla "parpusu bu, parpusu bu" dedikten sonra ağzının ucuyla "pu, pu, pu" diye tükürdükten sonra dua yardımıyla iyileştirmeye çalışmak 2. Azarlamak

Pastacı	<i>Pasta+cı</i>	İt.+T.	Pasta yapıp satan kimse
Patronnuh	<i>Patron+lık</i>	Fr.+T.	Bir ticaret ya da sanayi kurumunun sahibi, işvereni olma durumu
Paytahtlıh	<i>Bāydağ+lık</i>	Ar.+T.	Bacakların çarpık veya eğri olma durumu
Paytoncu	<i>Phaéton+cı</i>	Fr.+T.	Çift atlı tek körüklü ve dört tekerlekli binek arabayla yolcu taşıyan kimse
Pehlüvannıh	<i>Pahlavān+lık</i>	Far.+T.	Güreşçilik
Pénçatlıh	<i>Pençat+lık</i>	?.+T.	Beceriksizlik
Pervasuzluh	<i>Pervā+sız+lık</i>	Far.+T.+T.	Çekinmezlik, sakınmazlık, korkusuzluk
Peşdemballıh	<i>Pušt+māl+lık</i>	Far.+Far.+T.	İş yaparken bele bağlanan ve iki ucu belde birleştirilen uzun ve geniş dokumayı elde etmek için uygun olan kumaş
Peteklik	<i>P'et'ak+lık</i>	Erm.+T.	Arılık
Peydahla-	<i>Peydā+la-</i>	Far.+T.	Genellikle istenmeyen veya yolsuz görünen şeyler edinmek
Pijle-	<i>Pīç+le-</i>	Far.+T.	Ana bitkinin kökünden sürgün ve filizler çıkmak
Pilanna-	<i>Plan+la-</i>	İng.+T.	Yapılacak işi belli bir düzen göre gerçekleştirmek
Pileli	<i>Pli+li</i>	Fr.+T.	Kumaş, kâğıt gibi ürünlerde bir bölümün diğerinin üzerine gelmesiyle oluşan kıvrıma sahip olan
Pişmannıh	<i>Peşmān+lık</i>	Far.+T.	Pişman olma durumu, nedamet
Poçcikli	<i>Poç'ik+li</i>	Erm.+T.	Kuyruklu
Poduralı	<i>Poudre+h</i>	Fr.+T.	Cildi koruması, cildin düzgün ve güzel görünmesini amacıyla yüze ve tene uygulanan ince toz maddeyi sürülmüş olan
Poleslik	<i>Police+lık</i>	Fr.+T.	Şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan memurun görevi
Porgıramsuz	<i>Programme+sız</i>	Fr.+T.	Plansız, düşüncesiz, gelişigüzel hareket etme
Porikli	<i>P'orik+li</i>	Erm.+T.	Kâküllü
Purutcu	<i>Brut+cı</i>	Erm.+T.	Topraktan küp, güveç ve saksı türü şeyler yapan
Puştluh	<i>Püşt+lık</i>	Far.+T.	Kalleşlik, adilik, şerefsizlik, bir kişiyi sırtından vurmak
Pürle-	<i>Pure+le-</i>	Fr.+T.	Pancar, pazı, soğan gibi yumrulu bitkilerin sonbaharda topraktan sökülüp yapraklarının kesilip temizlenmesi
Püsgüllü	<i>Uškül+h</i>	Ar.+T.	Bir ucundan bazı şeylere süs olarak takılan diğer ucu serbest saçak biçimin-

			deki iplik demete sahip olan
Püsürüklü	<i>Psor[ük]+li</i>	Erm.+T.	Problemi çözüme kavuşmamış, çözüm gerektiren yanları bulunan
Randumannı	<i>Rendement+li</i>	Fr.+T.	Verimli
Raptiyele-	<i>Rabṭiyye+le-</i>	Ar.+T.	Düz, geniş, kısa başlı çivi görünüşünde olan araç ile tutturmak
Rasdıhlı	<i>Rasuḥt+li</i>	Far.+T.	Kadınların kaşlarını veya saçlarını boyamak için sürdükleri siyah boyaya sahip olan
Reyhalan-	<i>Rā`iḥa+lan-</i>	Ar.+T.	Açıkta bırakılma sonucu bozulmaya yüz tutarak kendine özgü bir koku yapma
Rütubetli	<i>Ruṭūbet+li</i>	Ar.+T.	Nemli, hafif ıslak
Sabaḥcı	<i>Şabāḥ+cı</i>	Ar.+T.	Okula öğleden sonra giden öğrenci
Sabaḥlıḥ	<i>Şabāḥ+lık</i>	Ar.+T.	Sabahları yataktan kalkınca geçici olarak giyilen üstlük
Sabırsuzluḥ	<i>Şabr+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Sabır göstermeme, sabırlı davranmama durumu
Safılıḥ	<i>Şāf+lık</i>	Ar.+T.	Temizlik, arılık
Saḥametlik	<i>Saḥāmet+lik</i>	Ar.+T.	Bozukluk, yanlışlık, aksilik, terslik
Sahapsuzluḥ	<i>Şāḥib+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Kimi, kimsesi, koruyan kollayanı olmama
Saḥdekārlıḥ	<i>Sāḥte+kār+lık</i>	Far.+Far.+T.	Sahte, düzmece işler yapma durumu
Santralıcı	<i>Central+cı</i>	Fr.+T.	Telefon santralinde çalışan ve telefonlarla ilgilenen görevli
Sarḥoşluḥ	<i>Ser+hōş+lık</i>	Far.+Far.+T.	Alkol veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeme, şuurunu kaybetme durumu
Sarmusaḥlı	<i>Śrīmastaka+lı</i>	Sans.+T.	İçinde sarımsak olan
Saydek	<i>Sāde+[ce]+k</i>	Far.+T.	Sadece, yalnızca
Sazlan-	<i>Sāz+lan-</i>	Far.+T.	Ancak işitilebilecek bir sesle şarkı mırıldanmak
Sedagetsüzlük	<i>Şadāḳat+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	İçten bağlı, sağlam ve güçlü olmama durumu
Sediyelik	<i>Sedia+lik</i>	İt.+T.	Sedye yardımıyla götürülebilecek durumda olan
Sehilbazlıḥ	<i>Sihr+bāz+lık</i>	Ar.+Far.+T.	Büyücülük
Selamlıḥ	<i>Selām+lık</i>	Ar.+T.	Saray, köşk veya konaklarda erkeklerin bulunduğu ve erkek konukların alındığı bölüm
Selbesce	<i>Ser+beste+ce</i>	Far.+Far.+T.	Hiçbir şarta bağlı olmayarak, serbest bir biçimde
Selbeslik	<i>Ser+beste+lik</i>	Far.+Far.+T.	Serbest olma durumu, hiçbir şarta bağlı olmama durumu
Serinnik	<i>Serigün+lık</i>	Moğ.+T.	Serin, ferah olma durumu

Sıdğınan	<i>Şidğ+ile+n</i>	Ar.+T.+T.	İçten gelen bir istekle, gönül hoşluğuyla, isteyerek
Sısgalaş-	<i>İstışka'+laş-</i>	Ar.+T.	Zayıflamak
Sısgalıh	<i>İstışka'+lık</i>	Ar.+T.	İnce ve çok zayıf olma durumu
Sinamacı	<i>Cinéma+cı</i>	Fr.+T.	Film izleten kimse
Siporculuğ	<i>Sport+cı+lık</i>	Fr.+T.+T.	Bazı kurallara göre uygulanan beden hareketleriyle uğraşma, spor yapma
Sofdalıh	<i>Suhta+lık</i>	Far.+T.	Geri kafalılık, çağa ayak uyduramama, dini körü körüne ve yanlış değerlendirmeye sonucu yenilikleri ve çağdaşlaşmayı kabullenememe
Soğanik	<i>Sukanda+ik</i>	Sans.+T.	Yabancı sarımsak
Soyhaliğ	<i>Soyka+lık</i>	Blg.+T.	Münasebetsiz, sevimsiz, işe yaramayan bir durum
Suratlı	<i>Sür'at+lı</i>	Ar.+T.	Çabuk hareketlenen, çabuk giden hızlı
Suratsız	<i>Sür'at+sız</i>	Ar.+T.	Yavaş (hızlı karşısı)
Suratsızluğ	<i>Şüret+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Somurtkan, huysuz, aksi
Susdalı	<i>Sosta+lı</i>	İt.+T.	İçinde emniyet yayı olan, sustasına basınca açılan açıldıktan sonra sustasına basmadıkça kapanmayan çakıya sahip olan
Şağulla-	<i>Şākūl+la-</i>	Ar.+T.	Çekülle düşey doğrultusuna bakmak
Şahatlıh	<i>Şāhid+lık</i>	Ar.+T.	Tanıklık, şahadet
Şakgalan-	<i>Şakka+a+lan-</i>	Ar.+T.+T.	Yarılmak, elle vurma veya yere düşme sonucu gelişigüzel olarak ikiye ayrılmak
Şapgacılığ	<i>Şa'pka+cı+lık</i>	Rus.+T.+T.	Şapka yapma veya satma işi
Şavhı-	<i>Şavk+ı-</i>	Ar.+T.	Işık saçmak, parlamak
Şayıbeli	<i>Şā'ibe+li</i>	Ar.+T.	Eksiği, kusuru, ayıbı olan
Şehirli	<i>Şehr+li</i>	Far.+T.	Kentli, şehir halkından olan
Şennik	<i>Şén+lik</i>	Erm.+T.	1. Belli günlerde yapılan coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü 2. Kalabalık, bir yerdeki insan topluluğu
Şennikli	<i>Şén+lik+li</i>	Erm.+T.+T.	1. Eğlenceli 2. Kalabalık
Şerefe	<i>Şeref+e</i>	Ar.+T.	İçki içilirken kadeh kaldırarak orada bulunanlara değer verildiğini belirtmek için söylenen söz ve yapılan hareket
Şerefsüzlük	<i>Şeref+sız+lık</i>	Ar.+T.+T.	Şerefsiz olma, şerefini koruyamama durumu, onursuzluk
Şeyihliğ	<i>Şeyh+lık</i>	Ar.+T.	Tarikat kurucusuna, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimseye, tarikat büyüklerine veya tarikat kollarından birinin başında olma durumu

Şeytannih	<i>Şeytān+lık</i>	Ar.+T.	Hile, kurnazlık
Şihbızınını	<i>Şeyh+bızın+lı</i>	Ar.+Far.+T.	İnsanlarla alay eden, dalgacı, numaracı hilebaz kişi
Şihliş	<i>Chic+lık</i>	Fr.+T.	İyi giyimli, zarif olma durumu
Şillih	<i>Şil+lık</i>	Erm.+T.	Aşırı bir biçimde boyanıp süslenmiş kadın, fahişe, orospu
Şillikli	<i>Şilu+lik+li</i>	Erm.+T.+T.	Gözü yaşlı, olur olmaz her şeye gözyaşı döken kadın
Şikētcilik	<i>Şikāyet+ci+lik</i>	Ar.+T.+T.	Herhangi bir durumdan yakınma hali
Şireci	<i>Şīra+ci</i>	Far.+T.	Dut ve üzüm suyunun henüz mayalanmamış halini satan kişi
Şoferlik	<i>Chauffeur+lık</i>	Fr.+T.	Sürücülük
Şogurtlu	<i>Şo'rig+lı</i>	Erm.+T.	Salyalı, konuşurken ağzının kenarından salyalar akan kimse
Şorla-	<i>Şūr+la-</i>	Far.+T.	Toprak bacanın üzerine şor yayararak loğla bastırmak
Şüpeci	<i>Şübhe+ci</i>	Ar.+T.	Kuşkucu, septik
Tagatsüzlük	<i>Ṭākat+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Güçsüz, kuvvetsiz olma durumu
Tahdalı	<i>Tahta+lı</i>	Far.+T.	Tahtası olan
Tahlitci	<i>Taklīd+ci</i>	Ar.+T.	Birinin veya bir şeyin davranışlarını konuşmalarını tekrarlayarak eğlendiren kimse, mukallit
Tahsicilik	<i>Taxi+ci+lik</i>	Fr.+T.+T.	Taksi işletme işi
Tahsimci	<i>Takṣīm+ci</i>	Ar.+T.	Sulama suyunun yetersiz olduğu köylerde bir yaz dönemi için köylüler tarafından seçilerek suyu, bağ bahçe ve ekili araziye adaletli bir şekilde paylaştıran görevli kişi
Tahsitlendür-	<i>Takṣīt+len-dür-</i>	Ar.+T.+T.	Bir borcu belli aralıklarda ödemek için belli kısımlara bölmek
Talaşlandır-	<i>Telāṣī+lan-dur-</i>	Ar.+T.+T.	Aceleci, fevri ve heyecanlı davranarak başkalarını da telaşa düşürmek
Talaşlı	<i>Telāṣī+lı</i>	Ar.+T.	Aceleci, heyecanlı, ıvecen
Talehsüzlük	<i>Ṭāli'+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Şanssızlık, bahtsızlık, talihi olmama durumu
Tandurluğ	<i>Tennūr+lık</i>	Ar.+T.	Bahçenin bir köşesine yaptırılan içerisinde tandır yerleştirilen üstü kapalı yanları açıkayvan
Tangoluğ	<i>Tango+lık</i>	İsp.+T.	Modaya uygun giyinme ve yaşama şekli
Tapanna-	<i>Tap'an+la-</i>	Erm.+T.	Tarlaya atılan tohumu örtmek için sürgü çekmek
Tapbikle-	<i>Ta'pig+le-</i>	Erm.+T.	Otururken uyuklamak
Tarafdarlığ	<i>Ṭaraf+dār+lık</i>	Ar.+Far.+T.	Bir tarafı tutma, destekleme, yandaşlık
Tavlu	<i>Tāv+lı</i>	Far.+T.	Semiz, şişman

Tazzikli	<i>Taḍyīk+li</i>	Ar.+T.	Basınçlı
Tedbürsüzlük	<i>Tedbūr+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Önceden hazırlıklı olmamak, önlemini zamanında almamak
Tegavutluḡ	<i>Tekā'ud+lık</i>	Ar.+T.	Emeklilik
Tehlükeli	<i>Tehlīke+li</i>	Ar.+T.	Tehlikesi olan, korkulu
Tehneleş-	<i>Tenhā+leş-</i>	Far.+T.	İssızlaşmak, boşalmak, تنها duruma gelmek
Telcük	<i>T'el+cik</i>	Erm.+T.	İpleri oluşturan çok ince iplik parçaları, lif
Tellendür-	<i>T'el+len-dir-</i>	Erm.+T.+T.	Sigara, nargile, çubuk vb. keyifle tüttürerek içmek
Temamla-	<i>Temām+la-</i>	Ar.+T.	Yarım olan bir şeyi bütünlemek
Tembegli	<i>Tenbīh+li</i>	Ar.+T.	Uyarılmış, hatırlatılmış, ne söyleyeceği, nasıl hareket edeceği önceden kendisine belletilmiş
Tēnnen-	<i>T'ēn+len-</i>	Erm.+T.	Nem kapmak, rutubetlenmek, kuru maddelerin nemlenerek yumuşaması
Teneşürlük	<i>Tensūy+lik</i>	Far.+T.	Cami avlusunda teneşir ve tabut konulan yer
Tenteneli	<i>Dentelle+li</i>	Fr.+T.	Dantelli, danteli olan
Tenükeci	<i>Tanuke+ci</i>	Far.+T.	Tenekeden kap ve öteberi yapan, satan ve onaran kimse
Tepürle-	<i>T'ap'ur+le-</i>	Erm.+T.	İçine tahıl konan tepir adlı tepsiyi rüzgârı arkasına alıp sallayarak taşını ve kavuzunu ayırmak
Teyyareci	<i>Ṭayyāre+ci</i>	Ar.+T.	Pilot
Tessaḡla-	<i>T'saḡ+la-</i>	Erm.+T.	Dedikodu, söylenenleri tekrarlamak
Teşğilatlandır-	<i>Teşğilat+lan-dur-</i>	Ar.+T.+T.	Kurulan bir yapının alt birimlerini oluşturmak
Teyyareci	<i>Ṭayyāre+ci</i>	Ar.+T.	Pilot
Tezelen-	<i>Tāze+len-</i>	Far.+T.	1. Eskisinin yerine yenisi alınmak 2. Bakım ve onarım sonucu yenilik kazanmak
Tezelik	<i>Tāze+lik</i>	Far.+T.	Körpelik, taze olma durumu
Tikgatli	<i>Dikḡat+li</i>	Ar.+T.	Özen gösteren, dikkat eden
Tikgatsüzlük	<i>Dikḡat+siz+lik</i>	Ar.+T.+T.	Özen göstermeme durumu, dalgınlık, savruluk, özensizlik
Tımarhanalıḡ	<i>Timār+hāne+lık</i>	Far.+Far.+T.	Akıl hastanesine kapatılması gerekecek kadar akıl hastası olma durumu
Tıpgısı	<i>Ṭibḡ+ı+sı</i>	Ar.+T.+T.	Aynısı, tıpatıp aynı
Tırıklı	<i>T'rik'+li</i>	Erm.+T.	1. Sürekli büyük abdestini altına yapan kimse 2. Devamlı küfür eden kimse
Tırpanna-	<i>Drapāni+la-</i>	Yun.+T.	Ne kadar varsa hepsini yok etmek

Tiliflen- ³³	<i>Lif+len-</i>	Ar.+T.	İp veya ipten dokunan maddelerin sür-tünme veya eskime nedeniyle tüylen-mesi
Tilifli	<i>Lif+li</i>	Ar.+T.	İki çeneğinin birleştiği yerde lifi olan fasulye
Tiritlen-	<i>Tarīd+len-</i>	Far.+T.	1. Parasal açıdan güçlenmek, maddi açıdan eskiye göre iyi duruma gelmek 2. Zayıf olan veya hastalık nedeniyle zayıflamış olan birinin kilo alması
Tohumluğ	<i>Tuħm+luk</i>	Far.+T.	Seneye ekilmek üzere ayrılan sebze veya tahıl
Turala-	<i>Tour+[a]+la-</i>	Fr.+T.	Gezip dolaşmak, bir tur atıp gelmek, uzaklaşmak, uzaklaşıp gitmek
Tutluğ	<i>Tūt+luk</i>	Far.+T.	Dut ağaçlarının çok olduğu ya da sadece dut ağaçlarının bulunduğu yer, dut bahçesi
Tükenci	<i>Dukkān+ci</i>	Ar.+T.	Dükkan işleten kimse
Urum suratlı	<i>Rūm şūret+h</i>	Ar.+T.	Asık suratlı, sevimsiz kimse
Uzdalıgıman	<i>Ustā+luk+ile+n</i>	Far.+T.+T.+T.	Ustaca
Uzdalıhlı	<i>Ustā+luk+h</i>	Far.+T.+T.	Beceri ve hüner ile yapılmış
Usulcacuğ	<i>Uşūl+ca+cık</i>	Ar.+T.+T.	Yavaş ve belli etmeden veya ortalığı karıştırmadan, yavaşçacık
Usulcanamaz	<i>Uşūl+cana+maz</i>	Ar.+T.+T.	Usulcacık, yavaşçacık, sessiz bir biçimde
Usulleyin	<i>Uşūl+leyin</i>	Ar.+T.	Usulca, yavaşça, hiç ses çıkarmadan
Ükelalih	<i>‘Ukalā+luk</i>	Ar.+T.	Kendini akıllı sanarak, başkalarına bilgiçlik taslama
Ülüzgerli	<i>Rūzgār+li</i>	Far.+T.	Rüzgâr alan, esintisi olan, esintili
Vahdında	<i>Vakt+i+n+de</i>	Ar.+T.+T.	Önceden belirlenen, düşünülen saatte
Vahdıyan	<i>Vakt+i+y[i]le+n</i>	Ar.+T.+T.	Bir zamanlar
Vahıtlı	<i>Vakt+li</i>	Ar.+T.	Zamanında yapılan, zamanında olan
Velesbitci	<i>Vēlocipēde+ci</i>	Fr.+T.	Bisikletçi
Verevine	<i>Verew+i+ne</i>	Erm.T.+T.	Köşeden köşeye
Vesigalih	<i>Veşika+luk</i>	Ar.+T.	İzin belgesi için gerekli olan
Yabannih	<i>Yābān+luk</i>	Far.+T.	Görgüsüzlük, cehalet, topluma uymama hali
Yassağlan-	<i>Yasag+lan-</i>	Moğ.+T.	Yasak edilmek, yapılmaması emredilmek, men edilmek
Yassağlı	<i>Yasag+h</i>	Moğ.+T.	Herhangi bir şeyi yapması kendisine yasak edilmiş olan kimse
Yekden	<i>Yek+den</i>	Far.+T.	1. Birden bire 2. Durup dururken

³³ Tiliflen- fiilinin kökeni için bk. Türkiye Türkçesi Ağzıları Sözlüğü →

[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b2cd97f6abce1.60941509-18.06.2018]

			ortada herhangi bir neden yokken
Yövmiyeci	<i>Yevmiyye+ci</i>	Ar.+T.	Parasını günlük almak suretiyle çalışan kimse
Yövmiyeli	<i>Yevmiyye+li</i>	Ar.+T.	Bir günlük çalışma karşılığında verilen ücrete bağlı olan
Zağarlıh	<i>Zağar³⁴+lık</i>	Mac./Sl.(?)+T.	Menfaat için başkalarının peşinde koşarak yaltakçılık yapmak
Zalatalıh	<i>Salata+lık</i>	İt.+T.	Hıyar
Zalımlıh	<i>Zālim+lık</i>	Ar.+T.	Acımasızca ve merhametsizce davranış
Zamanna-	<i>Zamān+la-</i>	Ar.+T.	Zamanı iyi ayarlamak
Zavalsuz	<i>Zevāl+sız</i>	Ar.+T.	Kimseye zararı dokunmayan zararsız
Zedelen-	<i>Zede+len-</i>	Far.+T.	[Meyve için] Vurma, çarpma vb. sonucu berelenmek, ezilmek
Zedeli	<i>Zede+li</i>	Far.+T.	Eziği, beresi olan, zedelenmiş
Zehmetli	<i>Zahmet+li</i>	Ar.+T.	Yorucu, sıkıntılı, eziyetli, güç, sıkıntı veren
Zeklen-	<i>Zevk+len-</i>	Ar.+T.	[Biriyle] Alay etmek, dalga geçmek, gırgıra almak
Zencirleme	<i>Zencīr+le-me</i>	Far.+T.+T.	Birbirini izleyen, art arda gelen, müteselsil
Zencirli	<i>Zencīr+li</i>	Far.+T.	Zinciri olan, Zincirle bağlı
Zengünnük	<i>Sengīn+lik</i>	Far.+T.	Zengin ve varlıklı olma durumu
Zırzala-	<i>Zīr ü zeber+la-</i>	Far.+T.	Kapıyı arkadan zincirleyerek açılmasını önlemek
Zırzalı	<i>Zīr üzeber+li</i>	Far.+T.	Emniyet zinciri takılı olan
Zibidilik	<i>Zibīdī+lik</i>	Far.+T.	Komik kıyafetli, salakça davranışlar sergileyen, seviyesiz insan olma durumu
Zibillen-	<i>Zibl+len-</i>	Ar.+T.	[Hakaret olarak zibil yemek anlamında] Yemek yemek
Zibillik	<i>Zibl+lik</i>	Ar.+T.	Çöplük
Ziftlen-	<i>Zift+len-</i>	Ar.+T.	[Hakaret manasıyla] Yemek
Zilli	<i>Zil+li</i>	Far.+T.	Edepsiz, ahlaksız, şirret kadın
Zorlaşdur-	<i>Zūr+laş-dır</i>	Far.+T.+T.	Zor duruma getirmek, güçleştirmek
Zorluğunan	<i>Zūr+lık+ile+n</i>	Far.+T.+T.+T.	Zor biçimde, güçlkle
Zortuna	<i>Židd+ı+na</i>	Ar.+T.+T.	İnat olsun diye gerekenin aksini yapmak
Zorunan	<i>Zūr+ile+n</i>	Far.+T.+T.	Zor kullanarak, istemeyerek, isteksiz olarak, zorakî
Zöhürlük	<i>Sahūr+lik</i>	Ar.+T.	Oruç tutmak için imsaktan önce

³⁴ Zağar kelimesi için bk. Ölmez, Mehmet (2012). "Ahmet Buran, Nadir İlhan, Ahmet Buran, Nadir İlhan, Elazığ Yöresi Söz Varlığı, Ankara, TDK 2008", [Tanıtımlar], *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 22/2, s. 218

			yenilen yemek için konulan yiyecekler
Zukgumlan-	<i>Zaḳḳūm+lan-</i>	Ar.+T.	[Hakaret olarak] Yiyip içmek
Zübbelik	<i>Züppe+lik</i>	?+T.	Giyinişte, söz söyleyişte, düşünüşte toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklara ve aşırılıklara kaçma durumu
Zügürtlük	<i>Züğürt+lik</i>	?+T.	Parasız pulsuz, meteliksiz olma durumu

4. Yabancı Eleman/Önek + Türkçe Kelime:

Bu bölüm yabancı dillerde bulunan ön ek veya bazı elemanların Türkçe kökenli ya da zaman içinde Türkçe söyleyişe uyum sağlayarak Türkçeleşmiş kelimelerin ön kısmına dâhil olmak suretiyle oluşan “telekulak, telekız, psikodilbilim, biyobirikme, bî-murat, bî-huzur, nâ-tamam vb.” sözcüklerle ilgilidir.³⁵

Kelimenin			
Erzincan Ağzındaki Kullanımı	Asıl Yapısı	Kökeni	Anlamı
Behezür	Bî-ḥuzūr	Far.+Ar.	Huzursuz, tedirgin, rahatsız, rahatsız olma
Bémecel	Bî-mecāl	Far.+Ar.	Halsiz, dermansız, bitkin
Bé-mırat	Bî-murād	Far.+Ar.	Bir kimsenin istediği şeyi elde etmemesi için edilen bir beddua sözü
Beyheya	Bî-ḥayā	Far.+Ar.	Hayâsız, arsız, utanmaz
Nâtamam	Nā-tamām	Far.+Ar.	Henüz tam olarak bitmemiş, eksikleri olan

SONUÇ

Türkçe yapısı bakımından eklemli diller grubunda yer alır. Yeni oluşmuş, ortaya çıkmış bir nesne ya da bir durum için adlandırma yapılacağı zaman Türk dili açısından şu şekilde yaklaşımlar söz konusudur: Kök halde isimler kullanılabilir. Bu durumun dışında iki bağımsız Türkçe kelime birleştirilebilir. Bir diğer yaklaşım ise mevcut Türkçe köklere belirli kurallar dâhilinde gelmesi mümkün olan Türkçe eklerle yeni sözcükler türetilir. Bu işlem gerçekleştirilirken kelime birleştirmede birinci ya da ikinci kelimenin yabancı dillerden alınması; kelime türetilirken de Türkçe eklerin yabancı kökenli bazı kelimelere getirilmesi sonucu Türkçeye yeni sözcükler kazandırılma yoluna gidilmiştir. Böylece günümüzde etimolojik açıdan karma kelime diye adlandırdığımız sözcükler ortaya çıkmıştır. Bu, dünya dilleri içerisinde neredeyse en çok Türkçede görülen ve Türkçenin işleyiş zenginliğini ortaya koyan bir durumdur.

Tarih boyunca kuzey, güney; doğu, batı yönlü etrafında konuşlanmış olan diğer milletler ile siyasî, sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerini üst seviyede tutan Türkler, komşu milletlerin dillerini etkilediği gibi kendi dilinin fonetik ve morfolojik esaslarını dikkate alarak onların dillerindeki sözcüklerden alıntılar yapmışlardır. Bu şekilde kökende yabancı fakat

³⁵ Gözütok, Avni (2008). “Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler”, s. 20-21

işleyiş ve toplumsal kabullenmede Türkçeleştirilmiş birçok kelime Türk diline girmiştir. Türkçenin fonetiğine uyum sağlamak suretiyle Türk diline girmiş birçok yabancı kökenli kelime ya herhangi bir Türkçe kelime ile birleşerek ya da genellikle +CA, +CI/+CU, +CIk/+CUk, +II/+IU, +IIk/+IUk gibi isimden isim yapım eklerini veya +LA, +LAn, +LAş gibi isimden fiil yapım eklerini alarak karma kelime niteliğiyle Türkçeye kazandırılmıştır.

Günümüzde standart Türkiye Türkçesinde bulunan birçok yabancı kökenli kelime daha önce Türk diline girerken uğradığı fonetik ve morfolojik değişimin yanında Türkiye Türkçesi ağızlarında da her bölge ya da yörenin söyleyiş niteliğine göre ikinci bir değişime de uğrayabilir. Standart Türkiye Türkçesinde sabit bir ses ve yapı ilişkisine sahip olan yabancı kökenli bir kelime, Türkiye Türkçesi ağızlarında her bölge ya da yörenin fonetik ve morfolojik niteliğine göre değişiklik arz edebilir. Bilindik birçok kelime farklı yörelerde sanki başka anlama gelen bir gösterge biçiminde algılanabilir.

Bu münasebetle Erzincan ağızında yer alan karma kelimeler Metin Tombul'un *Örneklerle Açıklamalı Erzincan Dil Sözlüğü* adlı eseri esas alınmak suretiyle tarafımızca incelenmiştir. Bu tetkikatın sonucunda 653 adet karma kelime niteliği taşıyan sözcüğe ulaşılmıştır. *Yabancı kelime+Türkçe kelime* şeklinde oluşan 33 adet karma kelime tespit edilmiş olup bu tür karma kelimeler genel ortalama içinde % 5,053 oranına sahiptir. *Türkçe kelime+yabancı kelime/sonek* şeklinde oluşan karma kelime sayısı 45 adet olup genel ortalama içinde bu oranın % 6,891'lik bir dilime sahip olduğu görülmüştür. *Yabancı kelime+Türkçe yapım eki* şeklinde oluşan karma kelime sayısı 570 ile en yüksek orandadır. Bu en yüksek oranın genel ortalama içindeki yüzdeleri dilimi ise % 87,289'a tekabül etmektedir. *Yabancı eleman/önek+Türkçe kelime* şeklinde teşekkül eden karma kelime sayısı 5 ile en düşük orandadır. Bu en düşük oranın genel ortalama içinde ulaştığı yüzdeleri dilim ise % 0,765'tir.

Gerek Arapça, Farsça, İbranice, Sanskritçe ve Soğdca gibi doğudan gerekse İtalyanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Yunanca gibi batıdan çok sayıda dil malzemesinin Erzincan ağızına sirayet ettiği gözlemlenmiştir. Bu da bize göstermektedir ki Erzincan yöresi ve Erzincan ağızı Rus, Rum, Ermeni, Arap, Fars, Fransız, İtalyan vs. birçok ulusun dil ve kültür mirasından izler taşımaktadır. Bu mirasın somut bir yansıması olan ve yukarıda bahsi geçen uluslara ait sözcükler, Erzincan ağızının söyleyiş niteliklerine göre şekillenip bünyelerine ya bir Türkçe *monem* ya da Türkçe *morfem* olarak *karma kelime* hüviyetiyle Erzincan ağızının söz varlığını teşkil etmede ve geliştirmede oldukça önemli bir rol üstlenmiştir.

Bu incelemenin sonucunda,

- Kendi sınırları içerisinde kalmayan ve çevresindeki komşu milletlerin dil ve kültürlerini kendi yaşantılarıyla bütünleştirmeyi başaran ulusların dil gelişiminde yabancı dil öğelerine gerek monem gerekse morfem boyutunda rastlandığı tespit edilmiştir.
- Alıntı unsurların dil ve kültürün özünü bozmayacak derecede toplum ile bütünleştirilmeye çalışılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.
- Türk dili ve Türkiye Türkçesi ağızlarının gelişiminin sadece kendi göstergeleri ya da ekleriyle değil; yabancı dillerden alınan ve Türkçeye uyarlanan kelime ya da eklerle sağlanabileceğine dikkat çekilmiştir.

- *Karma kelime* adı verilen sözcük yapılarına hem standart Türkiye Türkçesinde hem de Türkiye Türkçesi ağızlarında rastlanabileceğine ve karma kelime yapısının, dil gelişimi açısından Türkçenin sahip olduğu işleyiş zenginliğine işaret ettiği dile getirilmiştir.
- Türkiye Türkçesi ağızlarında kalan fakat standart Türkiye Türkçesine geçişi bir şekilde mümkün olmamış ve böylece günümüz insanının yabancı kaldığı pek çok sözcük dikkatlere sunulmuş, böylece ilgili sözcüklerin sahip olduğu anlam dünyası sayesinde unutulmaya yüz tutmuş çok sayıda kültürel yaşam ögesini güncelleme fırsatına sahip olduğumuz ifade edilmiştir.

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
Bk.	Bakınız
Blg.	Bulgarca
Erm.	Ermenice
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
İbr.	İbranice
İng.	İngilizce
İsp.	İspanyolca
İt.	İtalyanca
Kürd.	Kürtçe
Mac.	Macarca
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Moğ.	Moğolca
Rum.	Rumca
Rus.	Rusça
Sans.	Sanskritçe
Sl.	Slav dilleri
Soğ.	Soğdca
T.	Türkçe
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	ve benzeri
Yun.	Yunanca

KAYNAKLAR

- Adalı, Oya (2004). *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, İstanbul: Papatya Bilim Yayınevi.
- Akar, Ali (2006). *Türk Dili Tarihi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Aksan, Doğan (1977), “Köktürkçeden Bugüne Türkçede Ödünçlemeler Üzerine Bir Sözcük İstatistiği Araştırması”, *Türk Dili*, S: 313.

- Bozkurt, Fuat (2005). *Türklerin Dili*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Buran, Ahmet (2011). “Türkiye Türkçesinin Ağızları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1 Winter, s. 43-45
- Çankaya, Metin; Temiz, Mustafa (1995). *Erzincan Ağzı ve Örneklemeler*, Ankara: ERTEM Yayınları
- Dankoff, Robert (1995). *Armenian Loanwords in Turkish*, Wiesbaden: Harrassowitz.
- Devellioğlu, Ferit (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Ercilasun, Ahmet Bican (1985). *Doğu Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TKA, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu Hatırasına Armağan, Ankara
- Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Ergin, Muharrem (2001). *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Göker, Osman (2001). *Uygulamalı Türkçe Bilgileri*, C. I, Ankara: MEB Yayınları.
- Gözütok, Avni (2008). “Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S: 36.
- Gülensoy, Tuncer (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, C. I-II, Ankara: TDK Yayınları.
- İmer, Kâmile (1990). *Dil ve Toplum*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Karahan, Leyla (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK Yayınları.
- Köktekin, Kâzım (2007). “İsmarla- Fiili Üzerine”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 22-Güz, Konya.
- Menz, Astrid (2009). “Erzurum Ağzında Ermenice Ödünç Sözcükler”, *Türk Dili Araştırmaları*, C. 19, İstanbul
- Nişanyan, Sevan (2012). *Sözlerin Soyağacı*, İstanbul: Everest Yayınları.
- Oğuzkan, Ali (2001). *Örneklerle Türkçe ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara: MEB Yayınları.
- Ölmez, Mehmet (1995). “Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (1)”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 5
- Ölmez, Mehmet (1997). “Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (2)”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 7
- Ölmez, Mehmet (1999). “Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (3)”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 9
- Ölmez, Mehmet (2012). “Ahmet Buran, Nadir İlhan, Ahmet Buran, Nadir İlhan, Elazığ Yöresi Söz Varlığı, Ankara, TDK 2008”, [Tanıtımlar], *Türk Dilleri Araştırmaları*, S: 22/2.
- Sağır, Mukim (1995). *Erzincan ve Yöresi Ağızları: İnceleme-Metinler-Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları
- Stachowski, Marek (2011). *Etimoloji*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Tietze, Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati*, C. I-II-III-IV, İstanbul: Simurg Yayınları

- Tombul, Metin (2007) *Örneklerle Açıklamalı Erzincan Dil Sözlüğü*, Erzincan: Erzincan Belediyesi Yayınları
- Türk Dil Kurumu (2009). *Derleme Sözlüğü*, C. I-VI, Ankara: TDK Yayınları
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü*, C. I-VIII, Ankara: TDK Yayınları
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları
- Türk Dil Kurumu (2015). *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları
- Uygur, Sinan (2008). “İsla- Fiilinin Kökeni Üzerine”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/2, Spring.
- Üstün, Mehmet Cihat (2008). *Erzincan (Merkez) Ağzının Sesbilgisi ve Söz Varlığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstün, Mehmet Cihat (2018). *Diliçi Çeviri Bağlamında Kenzü’r-Redâ [İnceleme-Çeviriyazı-Diliçi Çeviri-Dizin]*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Vural, Hanifi; Böler, Tuncay (2008). “Türkçe Sözlük (TDK)’ten Hareketle 1944’ten 2005’e Dilimizdeki Batı Kökenli Sözcükler”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S: 36.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b2cd97f6abce1.60941509 – 18.06.2018